

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ

Δράμα 1840-1940
Ιστορίες, Πάθη, Πρωταγωνιστές

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΦΥΛΛΑ

Το 1492 ο Κολόμβος ανακαλύπτει το ταμπάκο. Εκατό χρόνια μετά καπνίζουν όλοι. Εισπνοές, πρέζες ταμπάκου και ναργιλέδες γίνονται της μόδας. Η Οθωμανική Αυτοκρατορία καταναλώνει μία ποικιλία με εκλεκτά φύλλα και δυνατό άρωμα που οφείλεται στις κλιματολογικές συνθήκες, το έδαφος και την εξειδίκευση των καλλιεργητών της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης. Ο Αμερικανικός Εμφύλιος Πόλεμος (1861-1865) αυξάνει θεαματικά τη ζήτηση. Έλληνες και Εβραίοι έμποροι καπνού εγκαθίστανται στη Δράμα. Οι εκλεκτότερες ποικιλίες εξάγονται από το λιμάνι της Καβάλας. 15.000 καπνεργάτες εργάζονται 6-8 μήνες το χρόνο με ημερομίσθια από 5 έως 25 πιάστρα. Καπνεργάτριες και παιδιά εργάζονται έναντι πενιχρότατης αμοιβής.

* Με πέντε πιάστρα οι εργάτες αγοράζουν ενάμισι κιλό ψωμί.

ΠΑΓΚΟΣΜΙΟΠΟΙΗΣΗ

Το 1873 η Δράμα εξάγει δύο τόνους καπνού σε Ευρώπη και Αμερική γεμίζοντας το ταμείο του σουλτάνου με φόρους. Στα 1883 το Οθωμανικό μονοπώλιο *Régie*, η *Commercial Company of Salonica Ltd.* και η *Oriental Tobacco Trading Co* σε Κωνσταντινούπολη, Λονδίνο και Βουδαπέστη σηματοδοτούν την παγκοσμιοποίηση της οικονομίας του καπνού. Στον Πρώτο Παγκόσμιο Πόλεμο (1914-1918) οι στρατιώτες καπνίζουν μετά μανίας. Η εξάρτηση από τη νικοτίνη προκαλεί κατακόρυφη αύξηση στη ζήτηση. Ο αριθμός των καπνεργατών αυξάνεται, οι τράπεζες κάνουν χρυσές δουλειές παρέχοντας τα αναγκαία κεφάλαια σε παραγωγούς και εμπόρους. Η Δράμα, ελεύθερη από το 1913, αποκτά Ευρωπαϊκό προφίλ. Πολυώροφες καπναποθήκες, εύρωστες επιχειρήσεις, πολυτελείς επαύλεις, σχολεία, θέατρα, τράπεζες και πλούσια διακοσμημένα δημόσια κτίρια αντανακλούν την ευμάρεια της πόλης. Η στροφή από τον καπνό στο σιγαρέτο οδηγεί στη βιομηχανοποίηση της παραγωγής στον 20^ο αιώνα. Το σιγαρέτο μετατρέπεται σε σύμβολο της ανέμελης και λαμπερής ζωής.

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΠΕΡΓΙΑ

Οι Βαλκανικοί Πόλεμοι (1912-1913) και οι Βουλγαρικές κατοχές (1912-1913 και 1916-1918) αναστατώνουν παροδικά την αγορά των ανατολικών καπνών. Ο διεθνής ανταγωνισμός οδηγεί στην ανάμειξη των εκλεκτών ανατολικών καπνών με φθηνές ποικιλίες. Γεννιέται το American blend. Το 1922 εισρέουν στην Ελλάδα 1.500.000 πρόσφυγες, οι οποίοι βελτιώνουν την καλλιέργεια και την παραγωγή του καπνού. Το 1924 περισσότεροι από 4.500 καπνεργάτες απασχολούνται σε 45 καπναποθήκες στη Δράμα. Η συνήθεια του καπνίσματος έχει πλέον διαδοθεί σε όλες τις κοινωνικές τάξεις. Το Κραχ του 1929 κλονίζει την παγκόσμια οικονομία. Το 1936 η Ελλάδα σαρώνεται από απεργιακά κύματα. Το πλέον ισχυρό συνδικάτο είναι αυτό των καπνεργατών. Η απεργία όμως που οργανώνουν την 9^η Μαΐου τελειώνει με 11 νεκρούς και πολλούς τραυματίες. Ο Γιάννης Ρίτσος εμπνέεται τον *Επιτάφιο* από τον αιματοβαμμένο αγώνα τους. Τα ανατολικά καπνά μεσουρανούν στη διεθνή αγορά μέχρι το τέλος του Δεύτερου Παγκοσμίου Πολέμου.

ΣΙΔΗΡΟΔΡΟΜΙΚΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ ΔΡΑΜΑΣ, 1895

ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑΔΗ, 1875

ΑΡΧΟΝΤΙΚΟ ΤΖΗΜΟΥ, 1924

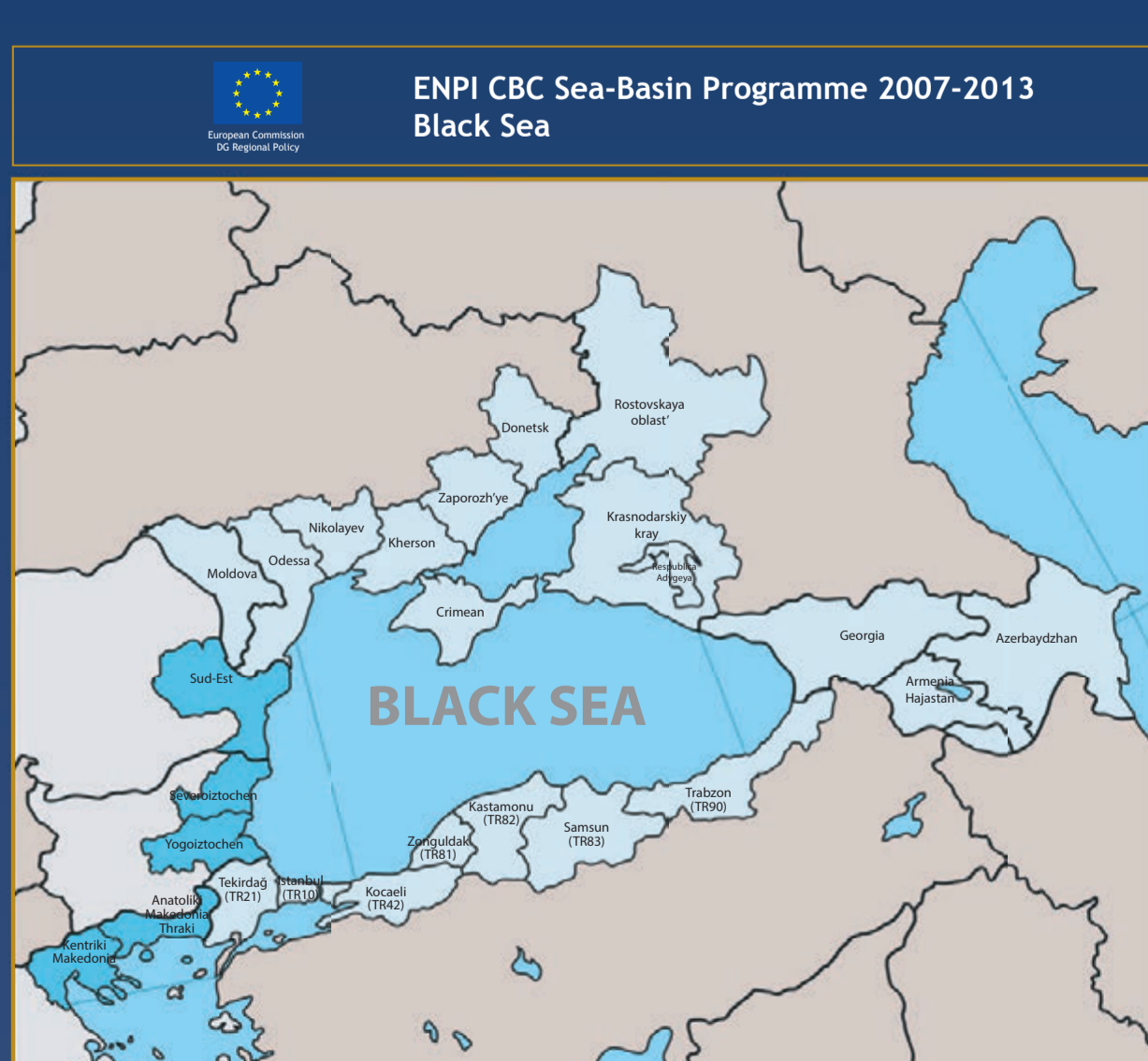
ΚΑΠΝΑΠΟΘΗΚΗ ΣΠΗΡΕΡ, 1926

ΕΚΠΑΙΔΕΥΤΗΡΙΑ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ
ΟΡΘΟΔΟΞΗΣ ΚΟΙΝΟΤΗΤΑΣ, 1909

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ, 1930

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multi-level Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΦΥΛΛΑ

Καπναποθήκη Αναστασιάδη, 1875

ΤΑ ΧΡΥΣΑ ΦΥΛΛΑ

Είμαι η Ευρυδίκη Παππά, δημοσιογράφος στο *Θάρρος**. Το ταξίδι μας αρχίζει τη *Χρυσή Εποχή* του καπνού στη Δράμα. Από το 1800 μέχρι το μεσοπόλεμο παράγονται πέντε ποικιλίες. Τα περίφημα ανατολικά καπνά οφείλουν την ποιότητά τους στο κλίμα και το έδαφος της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης καθώς και στην εξειδίκευση των καπνοπαραγωγών. Η ζήτηση εκτινάσσεται στα ύψη με τον Αμερικανικό εμφύλιο. Το 1873 η Δράμα εξαγεί 2 τόνους καπνού και γεμίζει με φόρους το ταμείο του Σουλτάνου. 15.000 καπνεργάτες εργάζονται 6-8 μήνες το χρόνο με ημερομίσθιο από 5 έως 25 πιάστρα**. Οι γυναίκες αμείβονται με πολύ λιγότερα χρήματα, ενώ επιτρέπεται και η παιδική εργασία. Το 1879 οι καπνεργάτες -Έλληνες, Τούρκοι, Βούλγαροι, Εβραίοι και Αρμένιοι- οργανώνουν ενωμένοι την πρώτη απεργία σε Οθωμανικό έδαφος.

* Ιστορική εφημερίδα της Δράμας. Ιδρύθηκε από τον Ιωάννη Αποστολάκη το 1899.

** 5 πιάστρα αντιστοιχούν σε μία οκά ψωμί.

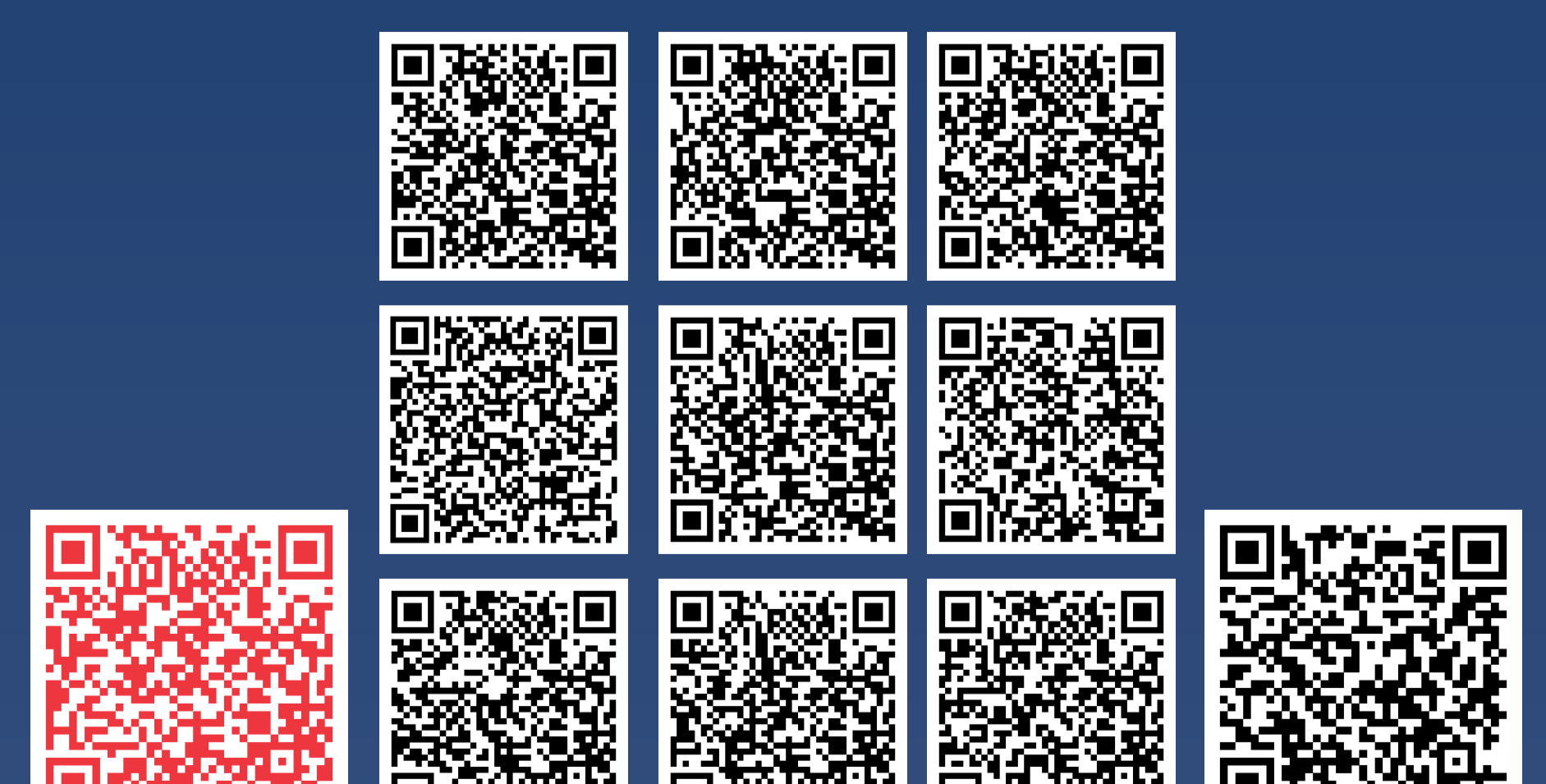
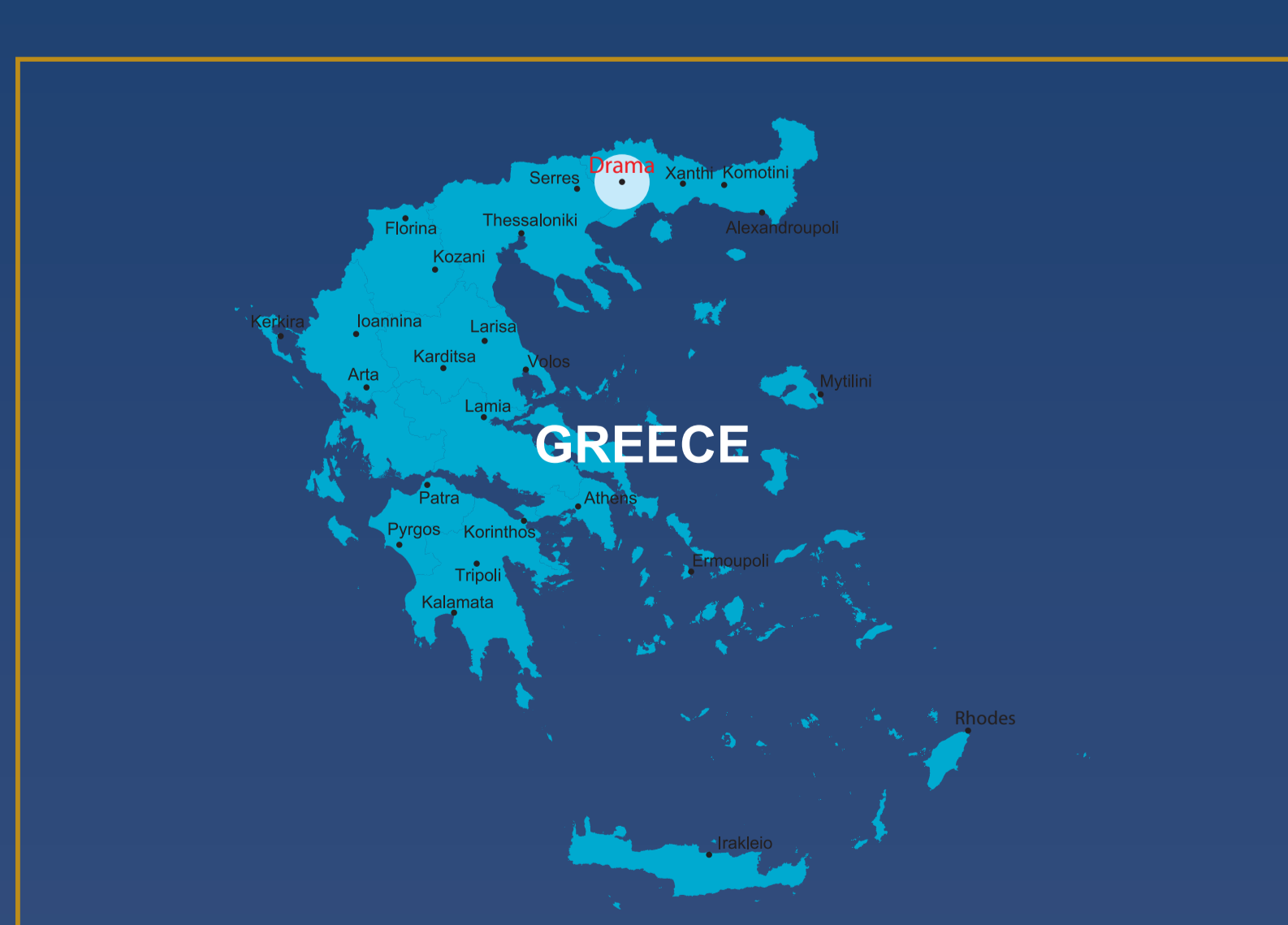
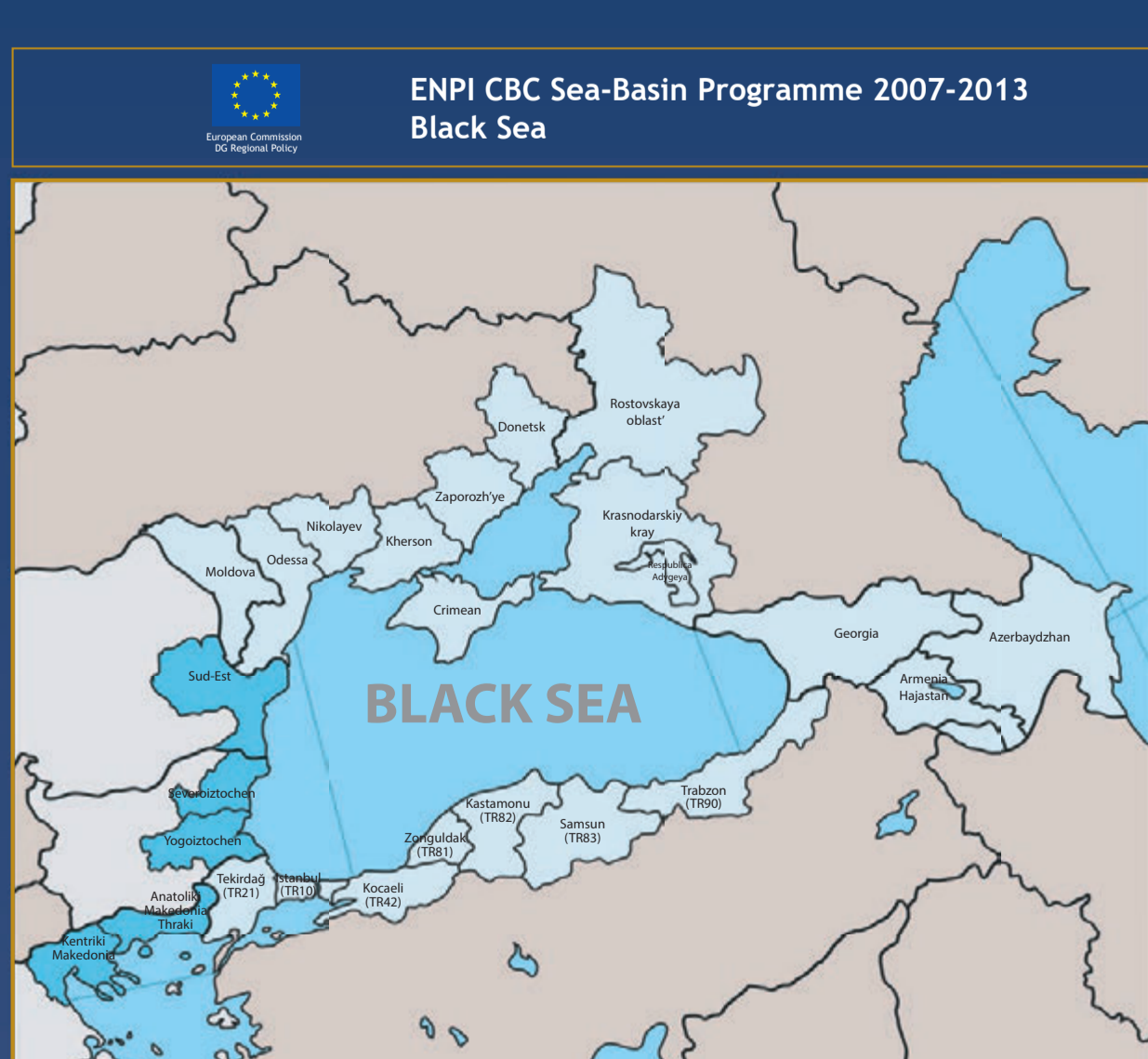
ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΠΝΟΣΠΙΤΑ...

Είμαι η Γεωργία Μαυραγάνη, σκηνοθέτις. Κατάγομαι από οικογένεια καπνοκαλλιεργητών. Στη θεατρική μου παράσταση *Από πρώτο χέρι* μιλούν οι ίδιοι*: «Ο καπνός είναι μονοετές φυτό, ευπαθές στη σήψη και τη μούχλα. Καπνόσπιτο σημαίνει σπορεία, χωράφι, ξηραντήριο, αποθήκη. Αρχίζουμε στις 3 το πρωί με μία ντοματοσαλάτα. Περνάμε τη μέρα σκυφτοί. Επιστρέφουμε στο σπίτι για ν' απλώσουμε τα φύλλα και ν' αρμαθιάσουμε. Τα φύλλα δεν ωριμάζουν όλα μαζί, γι' αυτό τα μαζεύουμε σταδιακά. Πέντε με έξι φορές πάμε στο χωράφι. Η επεξεργασία του καπνού απαιτεί πολυμελή οικογένεια και ειδικούς χώρους για το αρμάθιασμα, το κρέμασμα, τη συσκευασία και την αποθήκευση. Φυλάμε τα δέματα στην αποθήκη του καπνόσπιτου μέχρι να τα πάρει ο μεσίτης. Δεν γνωρίζουμε ξεκούραση και διακοπές. Κλέβουμε τη φροντίδα απ' τα παιδιά μας και τη δίνουμε στον καπνό.»

* Γεωργία Μαυραγάνη, *Από πρώτο χέρι*, 2014.

... ΣΤΟΥΣ ΟΥΡΑΝΟΪΥΣΤΕΣ

Είμαι ο Ιωάννης Αναστασιάδης, καπνέμπορος. Η ανάγκη τυποποίησης του προϊόντος γέννησε τις καπναποθήκες. Το 1874 έχτισα την πρώτη καπναποθήκη στη Δράμα, στις πηγές της Αγίας Βαρβάρας, που είναι ο ιδανικός τόπος για τις καπναποθήκες. Η υγρασία που δημιουργούν οι φυσικές πηγές είναι αναγκαία για την επεξεργασία των καπνόφυλλων. Η καπναποθήκη μου είναι διώροφη με κεραμίδια στη στέγη. Έχει ύψος 10 μ. και εμβαδόν 250 τ.μ. Από εκεί μεταφέρω κάθε Απρίλιο το εμπόρευμα κατ' ευθείαν στα λιμάνια του Πόρτο Λάγος και της Καβάλας. Μένω δίπλα στην καπναποθήκη μου, σε ένα μαρμαρίνο διώροφο αρχοντικό που μαρτυρεί πως η επιχείρησή μου ανθεί.

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Σιδηροδρομικός Σταθμός Δράμας, 1895

Ο ΑΡΓΥΡΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ

Είμαι ο Χιφζί Μπέης, Υποδιοικητής της Δράμας. Το 1889 ολοκλήρωσα τον αμαξιτό δρόμο Δράμας-Καβάλας. Ο δρόμος αυτός είναι ζωτικής σημασίας για το καπνεμπόριο, γι' αυτό πήρα προαγωγή σε Διοικητή. Οι Έλληνες με τίμησαν με τη σειρά τους απονέμοντάς μου τον Αργυρό τους Σταυρό. Το μεγάλο μας επίτευγμα όμως είναι η σιδηροδρομική γραμμή *Θεσσαλονίκη-Κωνσταντινούπολη*. Η γραμμή αυτή κινείται παράλληλα με την αρχαία Εγνατία Οδό, η οποία συνδέει τη Ρώμη με την Κωνσταντινούπολη. Απέχει 15 χλμ. από τη θάλασσα για να μην κινδυνεύει από τα εκθρικά πλοία. Στρατεύματα και εφόδια μετακινούνται πλέον από την Κωνσταντινούπολη και τη Μικρά Ασία προς τα Βαλκάνια με ταχύτητα και ασφάλεια.

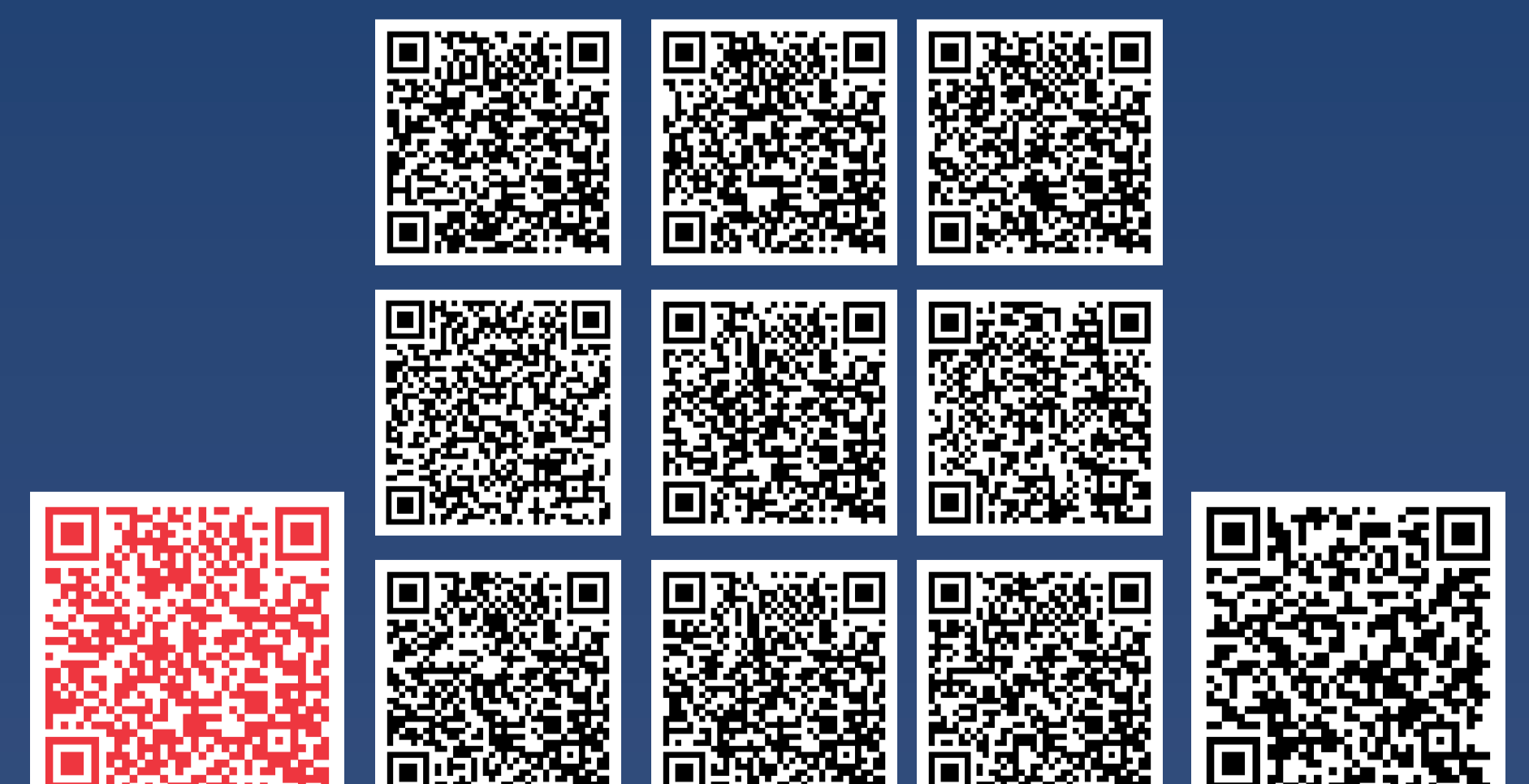
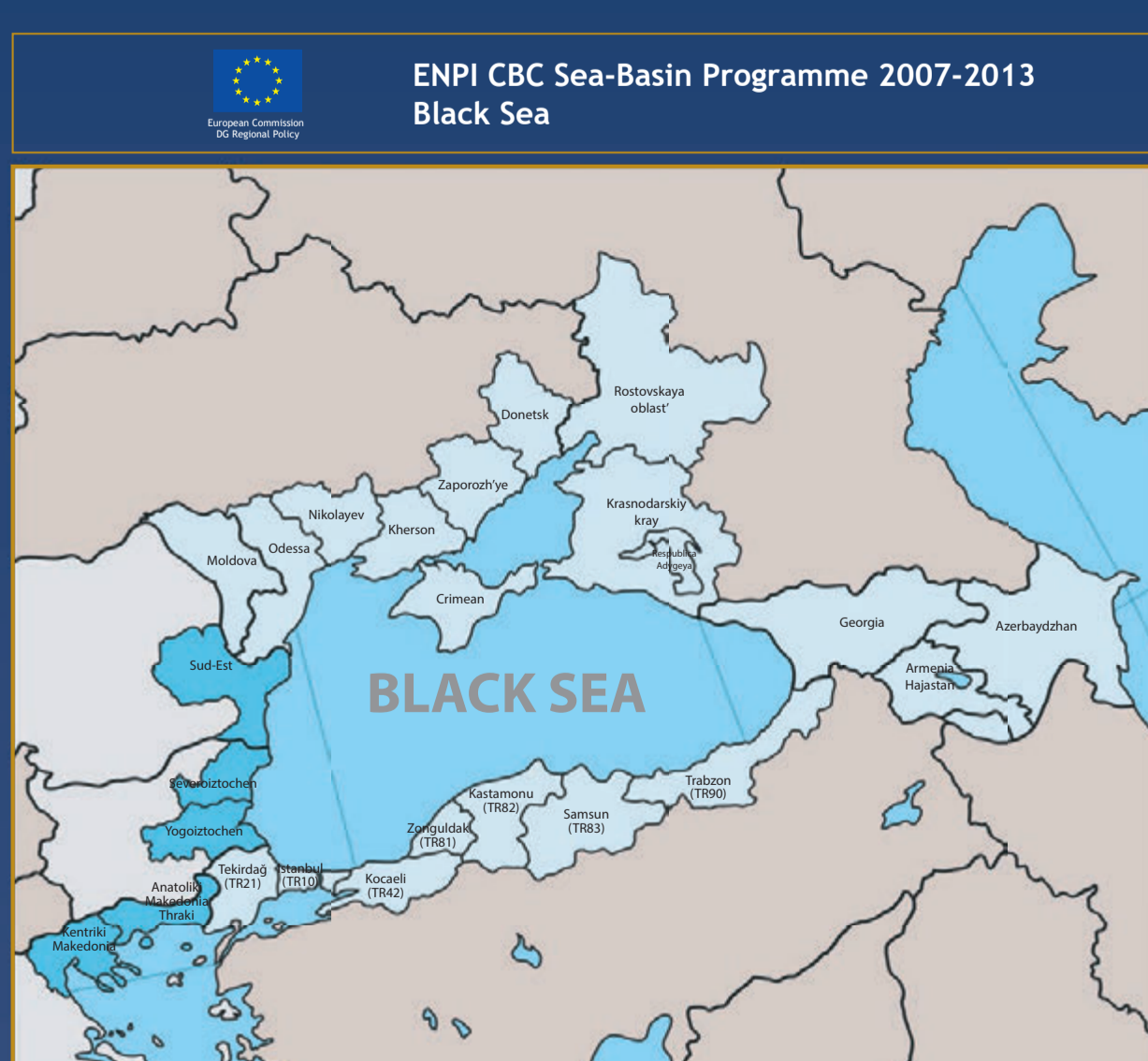
ΤΟ ΠΑΡΑΣΚΗΝΙΟ

Είμαι ο René Baudouy, τραπεζίτης της Γαλλικής Πρεσβείας στην Κωνσταντινούπολη. Το 1892 το Υπουργείο Πολέμου της Οθωμανικής Αυτοκρατορίας μου ανέθεσε την κατασκευή σιδηροδρομικού δικτύου. Για να διασφαλίσω τις πληρωμές σύστησα εταιρεία με έδρα το Παρίσι. Οι μέτοχοι είναι Γάλλοι, Γερμανοί και η *Αυτοκρατορική Οθωμανική Τράπεζα* με έδρα το Λονδίνο. Η εταιρεία ξεκίνησε με κεφάλαιο 15.000.000 φράγκων*. Συμπληρωματικά εξέδωσε ομόλογα αξίας 50.000.000 φράγκων, χρέος που θα κληθεί να πληρώσει πολύ αργότερα. Για να καλύψει το συνολικό κόστος, ο Σουλτάνος επέβαλε επιπλέον φόρο 10% στην Κομοτηνή, τη Δράμα, τις Σέρρες και την Αλεξανδρούπολη. Παρ' όλα αυτά η ναυσιπλοΐα εκμηδενίζει το κέρδος μας και τελικά τα έσοδα είναι τρεις φορές λιγότερα από το κόστος κατασκευής της γραμμής. Ευτυχώς ο Σουλτάνος έχει εκχωρήσει στην εταιρεία μας το προνόμιο εκμετάλλευσης της γραμμής για 99 χρόνια.

* Το 1890 το ημερομίσθιο ενός εργάτη στο Παρίσι είναι περίπου 1,8 Ευρώ, ενώ στη Δράμα είναι 0,40 Ευρώ.

ΤΟ ΔΙΑΜΑΝΤΙ ΤΗΣ ΓΡΑΜΜΗΣ

Είμαι ο Konrad von Vilas από την Αυστρία. Σπούδασα αρχιτεκτονική στο Πολυτεχνείο του Μονάχου. Μόλις πήρα το πτυχίο μου πήγα στην Κωνσταντινούπολη για να εργαστώ στη γαλλική εταιρεία που είχε αναλάβει την κατασκευή της σιδηροδρομικής γραμμής *Θεσσαλονίκη-Κωνσταντινούπολη*. Το 1894 ήρθα στη Δράμα για την ανέγερση του σιδηροδρομικού της σταθμού. Μέσα σε ένα χρόνο έχτισα όχι μόνο τον επιβατικό σταθμό αλλά και το μηχανοστάσιο με την αποθήκη του, τον υδατόπυργο, το οίκημα συντήρησης και τα γραφεία. Είναι ένα Ευρωπαϊκό κτίριο εναρμονισμένο με την τοπική αρχιτεκτονική και θεωρείται ως το διαμάντι της γραμμής. Σύντομα έγινε διεθνής κόμβος και σήμανε την αρχή μιας νέας εποχής για την πόλη της Δράμας.

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

ΑΝΑΤΟΛΙΚΑ ΚΑΠΝΑ

Καπναποθήκη Πορτοκάλογλου, 1904

Η ΜΕΓΑΛΗ ΑΛΛΑΓΗ

Είμαι ο Μάρκος Πορτοκάλογλου, καπνέμπορος, από τα Κοτύωρα* του Πόντου. Τα ανατολικά καπνά είναι προϊόν λεπτεπίλεπτης επεξεργασίας, η οποία περιλαμβάνει τη διαλογή, ταξινόμηση και δεματοποίηση των φύλλων από τους καπνοπαραγωγούς. Έτσι επιτυγχάνεται η συντήρηση του ευπαθούς αυτού προϊόντος. Η σταθερή ποιότητα όμως και η μεταφορά χωρίς ζημιές διασφαλίζονται μόνο στις μεγάλες καπναποθήκες. Τα μοντέρνα και πολυώροφα αυτά κτίρια διαθέτουν χώρους κατάλληλους για τη σωστή επεξεργασία του καπνού, για την ξεκούραση των εργατών και για γραφεία.

* Ορντού στη σημερινή Τουρκία.

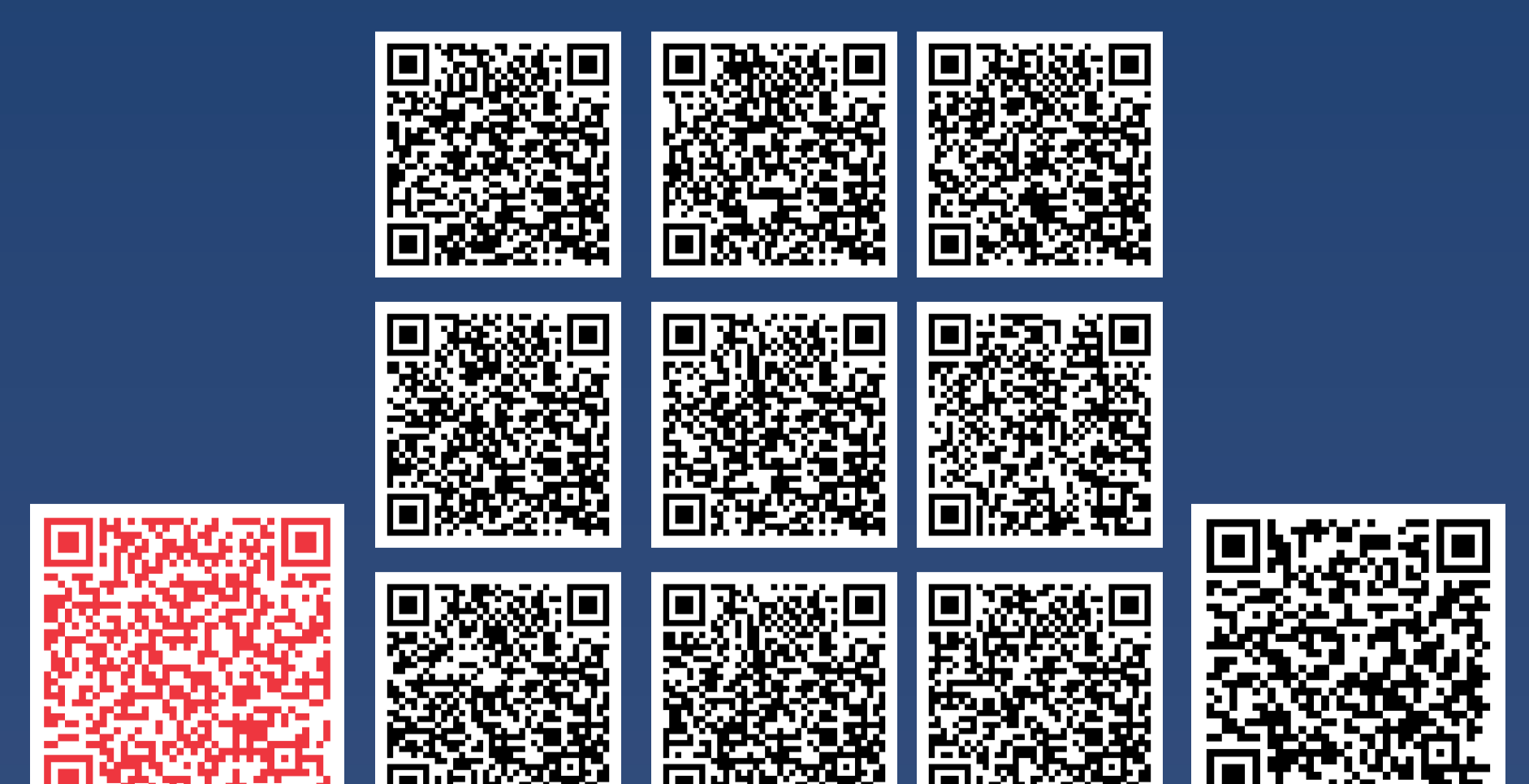
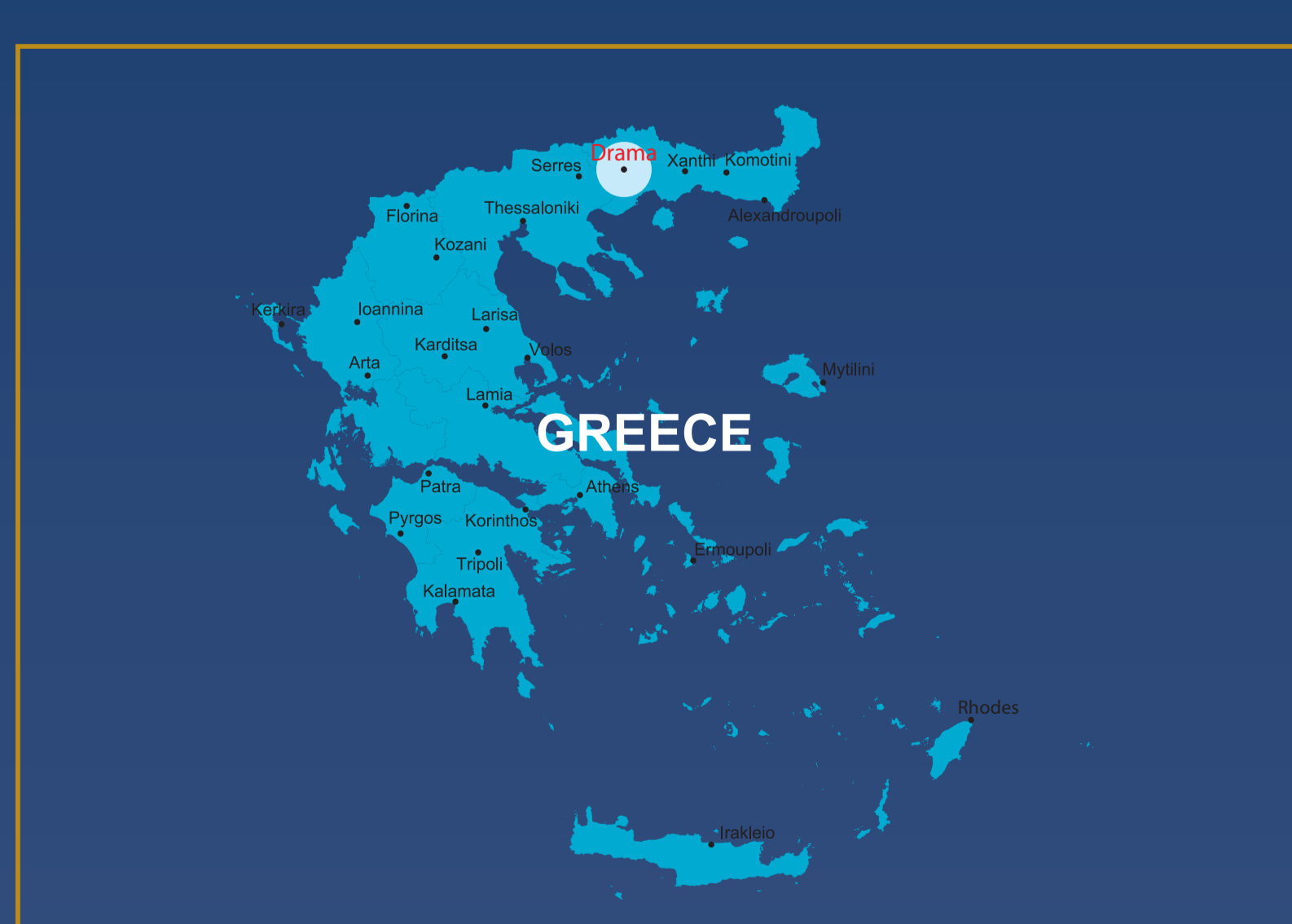
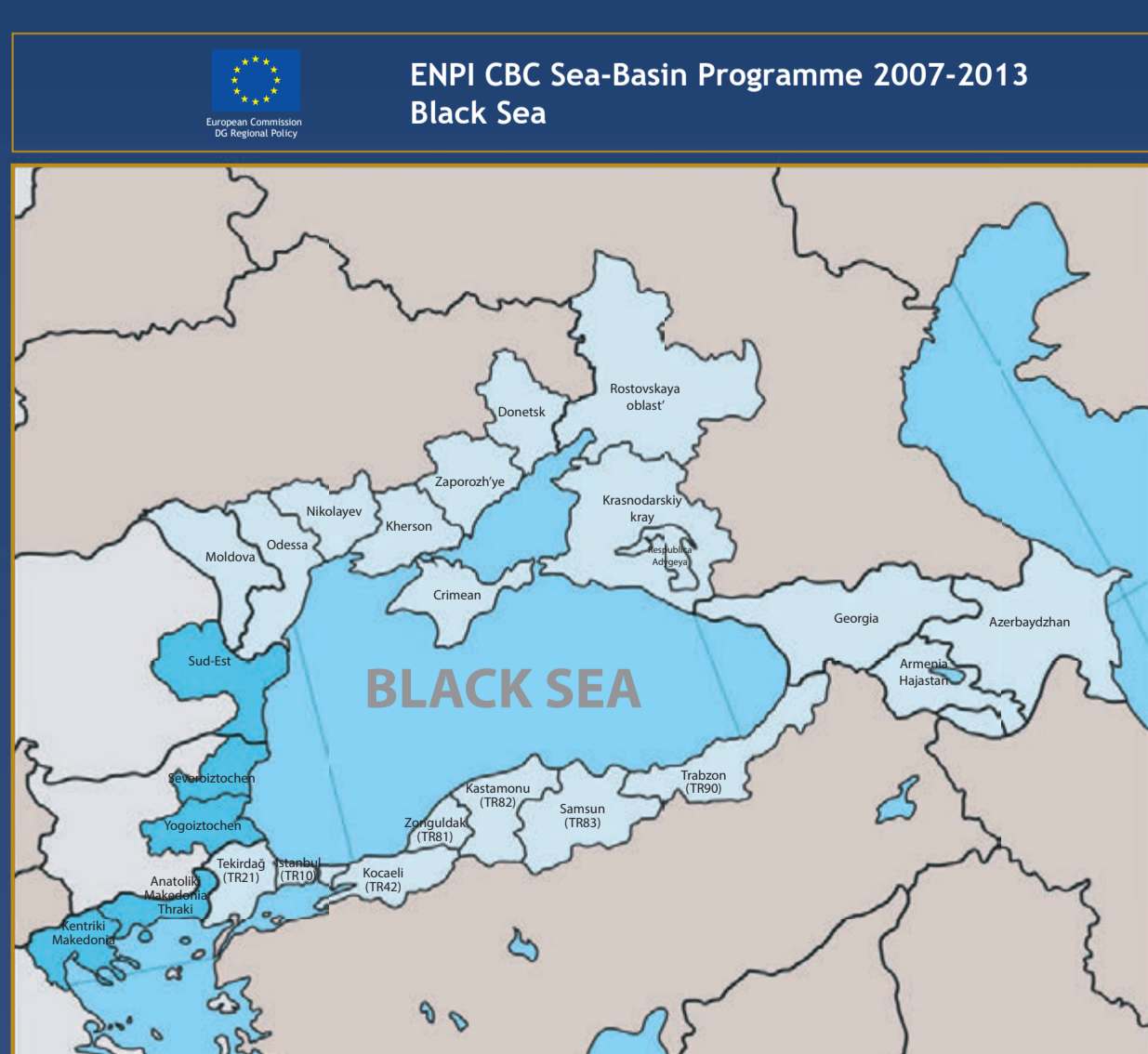
ΤΟ ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΤΕΛΕΙΟΤΗΤΑΣ

Το 1904 αποφάσισα να χτίσω τη δική μου καπναποθήκη στη Δράμα. Το έργο αυτό το ανέθεσα στον Αυστριακό αρχιτέκτονα Konrad von Vilas. Ο Vilas, που ζούσε στη Δράμα από το 1894, πέτυχε την τελειότητα στην κατασκευή σχεδιάζοντας σε κλίμακα 1:1. Δημιούργησε ένα κτίριο που μαγνητίζει όποιον το κοιτάει, πράγμα πολύ σημαντικό για τις δουλειές. Το 1912 αποφάσισα να εγκατασταθώ στην Αμερική. Δυο χρόνια μετά ξέσπασε πόλεμος* στην Ευρώπη. Οι στρατιώτες κάπνιζαν στο μέτωπο ασταμάτητα αυξάνοντας τη ζήτηση για φθινό καπνό. Για να περιοριστεί το κόστος στο ελάχιστο καθιερώθηκε η παστάλ, μία επεξεργασία που αναμειγνύει τα εκλεκτά ανατολικά καπνά με κατώτερες ποικιλίες. Τα ξαδέλφια μου, Νικόλαος και Κωνσταντίνος Μοσκόφ, καπνέμποροι στην Ελλάδα και την Αίγυπτο, νοίκιασαν το 1931 την καπναποθήκη για να στεγάσουν την επιχείρησή τους.

* Πρώτος Παγκόσμιος Πόλεμος (1914-1919).

ΤΑΜΕΙΟ ΑΣΦΑΛΙΣΗΣ ΚΑΠΝΕΡΓΑΤΩΝ

Είμαι ο Χρήστος Δημόπουλος, Βοηθός του Konrad von Vilas. Δίπλα ακριβώς στην καπναποθήκη του Πορτοκάλογλου έχτισα το 1930 ένα αρχοντικό για τον Παμπούκα, το διευθυντή της αμερικανικής εταιρείας καπνού *Standard Ltd*. Στην κύρια είσοδό του σχεδίασα μία διπλή καμπυλόμορφη σκάλα, αγαπημένο θέμα του Vilas. Ένα χρόνο μετά η *Standard Ltd* χρεωκόπησε. Τότε ο Παμπούκας πούλησε το αρχοντικό στο *Ταμείο Ασφάλισης Καπνεργατών* που είχε συγκροτηθεί το 1925 με στόχο να τους εξασφαλίσει υγειονομική περίθαλψη. Εκεί στεγάστηκαν τα γραφεία του *Ταμείου* και ένας σταθμός Πρώτων Βοηθειών. Παρ' ότι οι καπνεργάτες αποτελούν τη βάση της καπνικής οικονομίας, η κατάστασή τους είναι αξιοθρήνητη: τους τυραννά η φτώχεια, τους θερίζει η φυματίωση. Για τη στήριξη των άνεργων καπνεργατών, το *Ταμείο* κατάρτησε την ελεύθερη πρόσβαση στο επάγγελμα. Ο Πορτοκάλογλου πέθανε το 1933. Ευτυχώς δεν είδε τους Βούλγαρους να κατάσχουν όλες τις καπναποθήκες το 1941 ούτε τους Ναζί να δίνουν τη χαριστική βολή στην καπνική οικονομία αρπάζοντας τα τελευταία Ελληνικά καπνά, συνολικά 22 τόνους...

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ

Εκπαιδευτήρια της Ελληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας, 1909

ΤΑ ΦΩΤΑ ΤΗΣ ΓΝΩΣΗΣ

Ο Κλεάνθης*, λάτρης της Αναγέννησης, επισημαίνει το 1833 στον πρώτο Κυβερνήτη της Ελλάδας, Ιωάννη Καποδίστρια: «Τα σχολεία πρέπει να χτίζονται στα επιφανέστερα μέρη των πόλεων για να τις στολίζουν και να είναι ορατά από όλους.» Στις αρχές του 20^{ου} αιώνα η Ελληνική κοινότητα της Δράμας επιτυγχάνει την εθνική διαφοροποίηση υιοθετώντας νεοκλασικά στοιχεία στην αρχιτεκτονική των σχολείων της. Η Οθωμανική διοίκηση ακολουθεί το ίδιο αρχιτεκτονικό ύφος στα δικά της κτίρια επικαλούμενη Ευρωπαϊκές επιρροές. Το 1877 ο σύμβουλος του Οθωμανού Διοικητή της Θεσσαλονίκης αναφέρει: «Τα σχολεία διαδίδουν τις Ελληνικές ιδέες και αποκτούν ηθική επιρροή. Πρόκειται για το πρώτο βήμα προς την πολιτική και εδαφική ανεξαρτησία». Είχε δίκιο. Η Μακεδονία απελευθερώθηκε το 1913 και η εκπαίδευση που ως τότε ήταν στα χέρια της εκκλησίας περιήλθε στο κράτος.

* Σταμάτης Κλεάνθης (1802-1862): Επιφανής αρχιτέκτονας και πολεοδόμος του νεοσύστατου Ελληνικού κράτους.

ΝΟΥΣ ΥΓΙΗΣ ΕΝ ΣΩΜΑΤΙ ΥΓΙΕΙ

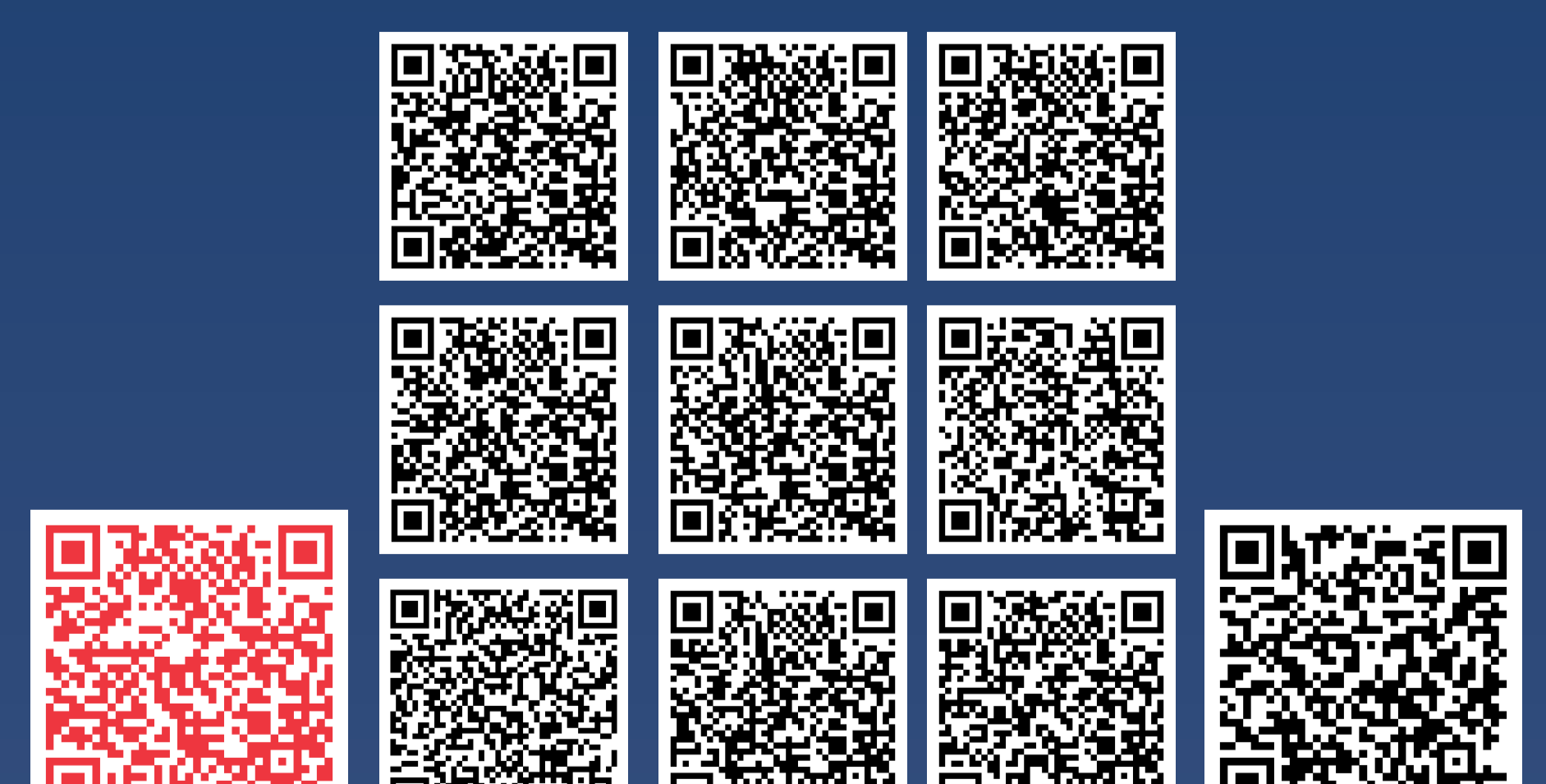
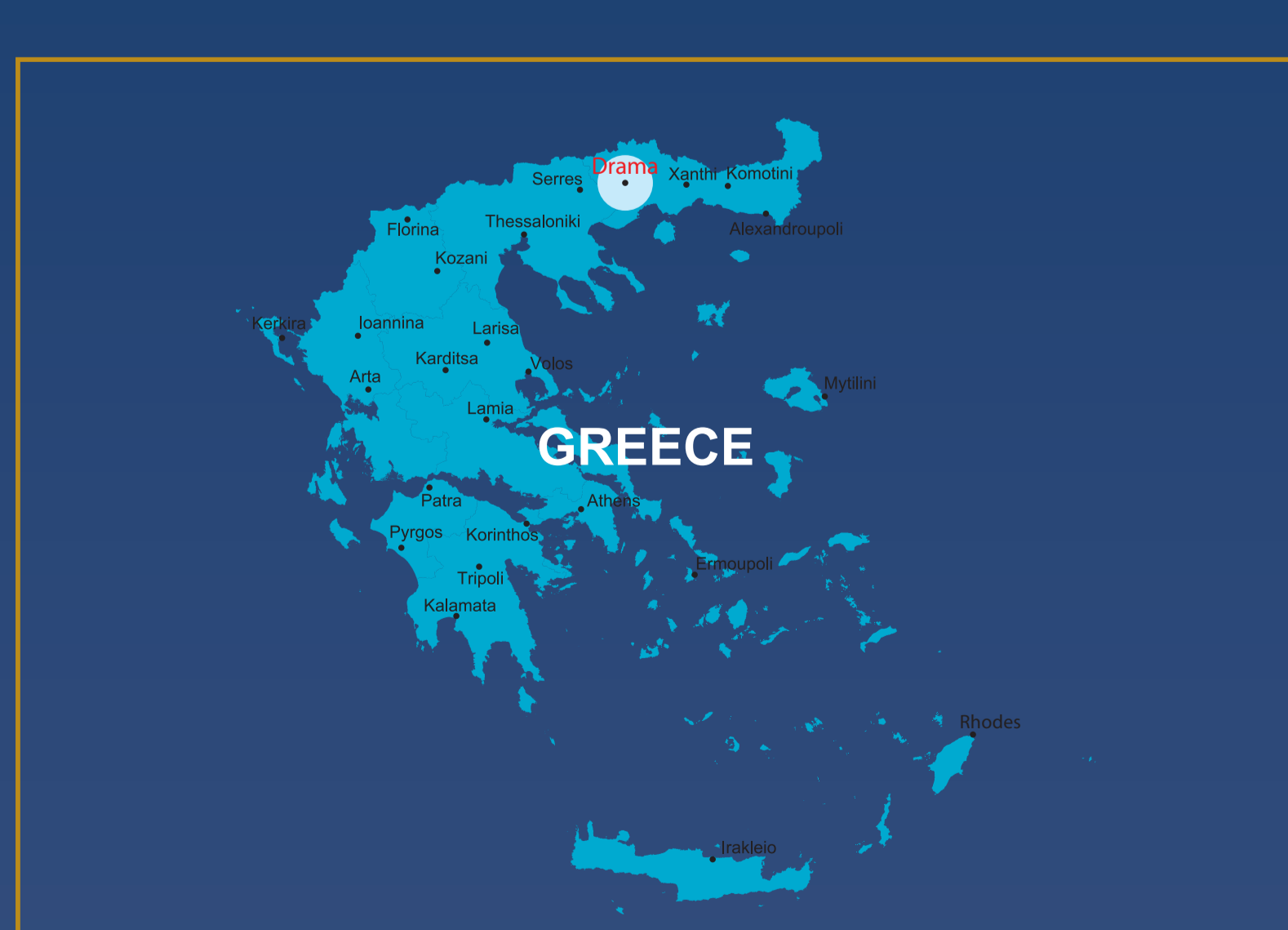
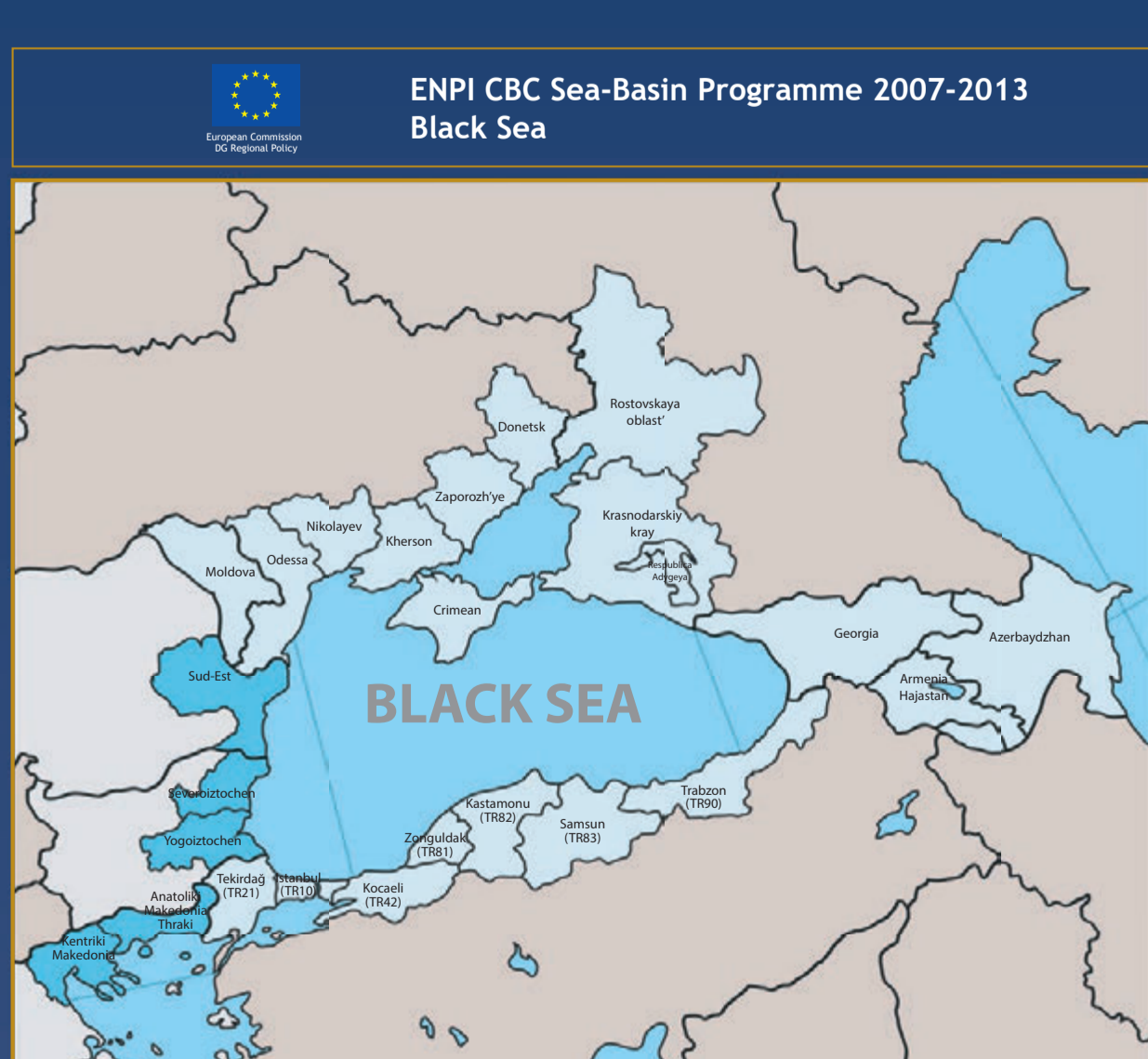
Είμαι ο Αναστάσιος Γαρδέμης από την Ήπειρο. Το 1909 είχα την τιμή, ως πρώτος Διευθυντής, να εγκαινιάσω τα *Εκπαιδευτήρια της Ελληνικής Ορθόδοξης Κοινότητας Δράμας* με 200 μαθητές. Πρόκειται για πρωτοβουλία του Μητροπολίτη Δράμας Χρυσόστομου*, που οραματίστηκε ένα σύγχρονο σχολείο για την εκπαίδευση των παιδιών μας. Τη γη προσέφερε η Μ. Αριγίδου. Την κατασκευή ανέλαβαν η Ελληνική κοινότητα και η οικογένεια Μελά**. Η θέση και η επιβλητικότητα του κτιρίου αποκαλύπτουν την αξία που δίνουμε στην εκπαίδευση. Με τη διδασκαλία, τις θεατρικές παραστάσεις και τη φυσική αγωγή διαμορφώνεται η Ελληνική συνείδηση των μαθητών. Το σχολείο μας λειτουργεί ως παρθεναγωγείο στον πρώτο όροφο και ως αρρεναγωγείο στο ισόγειο. Στην τάξη οι μαθητές κάθονται πολύ πειθαρχημένοι σε θρανία απέναντι από τον πίνακα. Το κύρος των δασκάλων είναι αδιαμφισβήτητο και οι αμοιβές τους διπλάσιες από τις αντίστοιχες στο ελεύθερο Ελληνικό κράτος.

* Χρυσόστομος Καλαφάτης (1867-1922): Ως Μητροπολίτης Σμύρνης παραδίδεται το 1922 από το Νουρεντίν Πασά στον όχλο για λιντοσίρισμα.

** Παύλος Μελάς (1870-1904): Λοχαγός του Ελληνικού στρατού, πρωτεργάτης του Μακεδονικού Αγώνα (1904-1908).

ΟΡΟΣΗΜΟ

Η Ευρυδική Παππά γράφει στο *Θάρρος*: «Το 1922 η Δράμα, μία πόλη 40.000 κατοίκων, δέχεται 80.000 πρόσφυγες ως αποτέλεσμα του Ελληνοτουρκικού Πολέμου (1919-1922). Έτσι αυξάνεται σημαντικά ο αριθμός των μαθητών στα σχολεία. Το 1929 τα *Εκπαιδευτήρια* γίνονται μεικτό σχολείο. Το 1941 οι Βουλγαρικές αρχές κατοχής απαγορεύουν τη λειτουργία των Ελληνικών σχολείων και τη χρήση της Ελληνικής γλώσσας. Τα *Εκπαιδευτήρια* ληλατούνται και 300 τόνοι βιβλίων, μεταξύ των οποίων και πολύτιμες πρώτες εκδόσεις Ελληνικών βιβλίων από τη Βενετία και τη Βιέννη, υφαρπάζονται. Επαναλειτουργούν το 1945 με τη συνδρομή των γονέων, ορόσημο πλέον της ιστορικής μνήμης της Δράμας.»

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

ΜΕΓΑΣ ΕΡΓΟΔΟΤΗΣ

Καπναποθήκη Μιχαηλίδη, 1912

ΣΩΜΑΤΕΙΟ ΕΥΔΑΙΜΟΝΙΑ

Η Ευρυδική Παππά γράφει στο *Θάρρος*: «Στην ύστερη Οθωμανική περίοδο συνδικαλιστικά σωματεία και κινητοποιήσεις απαγορεύονται αυστηρά. Ωστόσο το 1908 οι καπνεργάτες διεκδικούν καλύτερες αμοιβές και συνθήκες εργασίας. Χριστιανοί, Μουσουλμάνοι και Εβραίοι ιδρύουν το σωματείο *Ευδαιμονία* που αριθμεί 4.000 μέλη! Με την απελευθέρωση της Ανατολικής Μακεδονίας και Θράκης το 1913, η καλλιέργεια του καπνού γίνεται συστηματικότερη, οι εξαγωγές αυξάνονται και τα ανατολικά καπνά εδραιώνονται στη διεθνή αγορά. Οι καπνεργάτες όμως υποφέρουν. Εργάζονται 12 ώρες την ημέρα, χωρίς ασφάλεια, περίθαλψη και σύνταξη. Η εθνική απεργία του 1914 λήγει με την καθιέρωση της πρώτης συλλογικής σύμβασης εργασίας μεταξύ καπνεμπόρων και καπνεργατών».

Η ΕΠΙΒΙΩΣΗ

Η Αικατερίνη Μιχαηλίδη και ο σύζυγός της, Αλέξανδρος, γράφουν στον ξάδελφό τους: «Χειροποίητα σιγαρέτα υπάρχουν από το 1885. Το 1915 οι μηχανές παράγουν 200.000 σιγαρέτα την ημέρα αντικαθιστώντας 100 περίπου σιγαροποιούς*. Γι' αυτό το λόγο αναγκάζονται ν' αναζητήσουν άλλο επάγγελμα. Το 1922 αγόρασαμε μία καπναποθήκη στη Δράμα, στις πηγές της Αγίας Βαρβάρας. Όλες οι καπναποθήκες είναι διαμορφωμένες με τον ίδιο τρόπο. Στα πρώτα πατώματα αποθηκεύονται τα ανεπεξέργαστα καπνά για να αερίζονται και να μη σαπίζουν. Στη συνέχεια μεταφέρονται στα τελευταία πατώματα, τα σαλόνια, όπου γίνεται η επεξεργασία του καπνού με το φως της ημέρας. Οι γυναίκες είναι υπεύθυνες για τη διαλογή του καπνού σε ποιότητες και οι άνδρες για τα υπόλοιπα στάδια της επεξεργασίας. Χιλιάδες Έλληνες πρόσφυγες** που ήρθαν στην Ελλάδα το 1922 απασχολούνται σήμερα στις καπναποθήκες.»

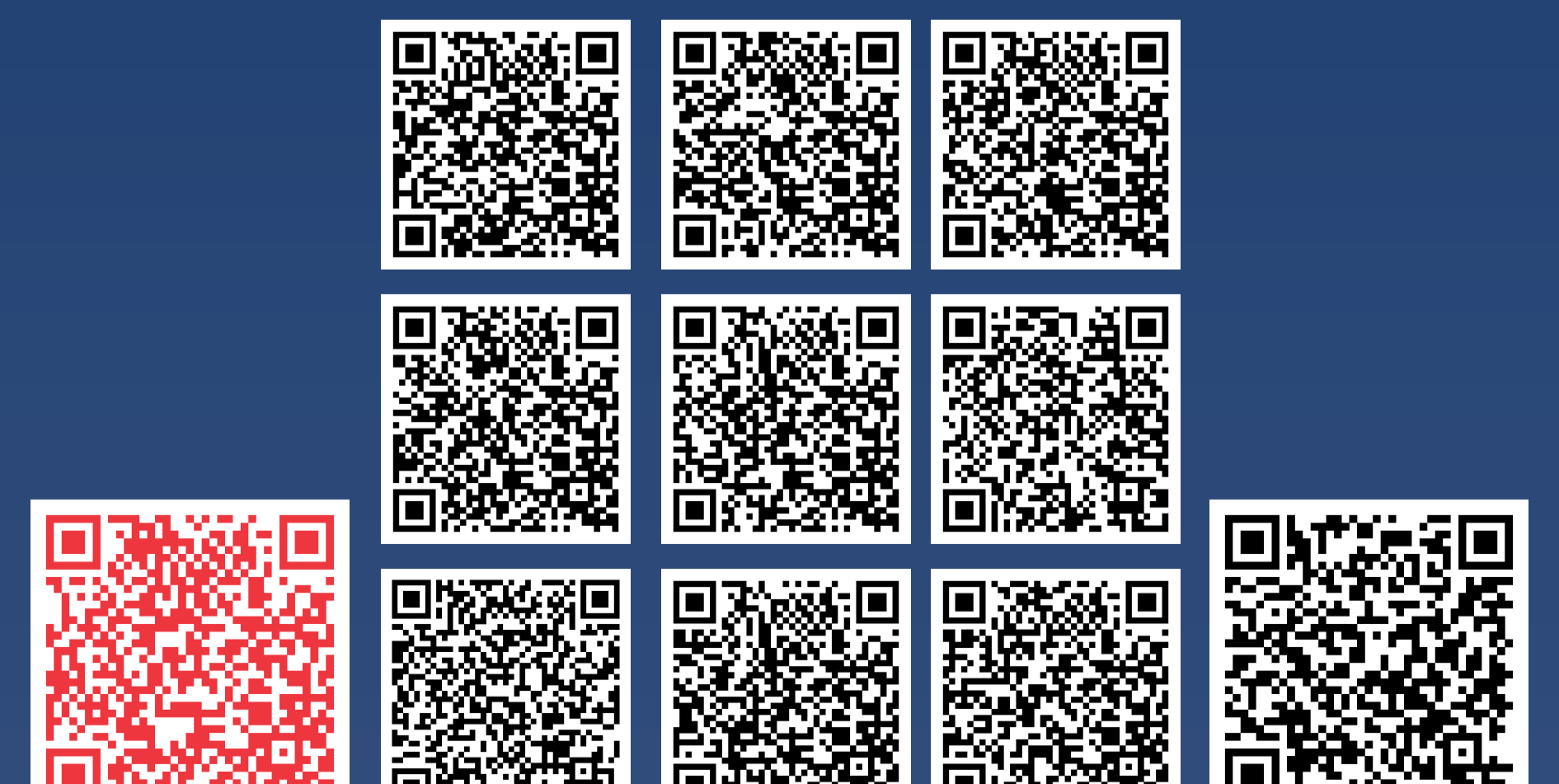
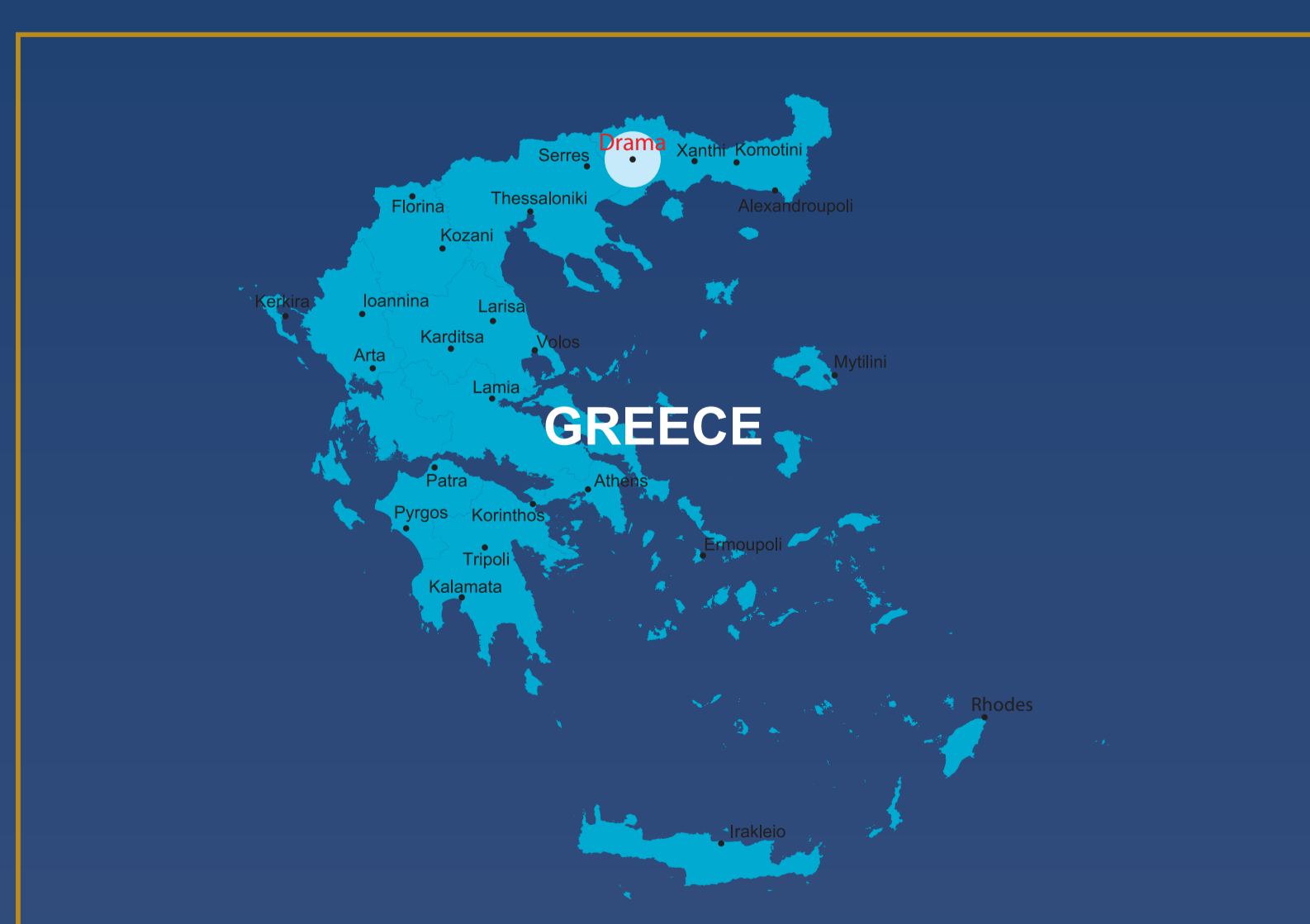
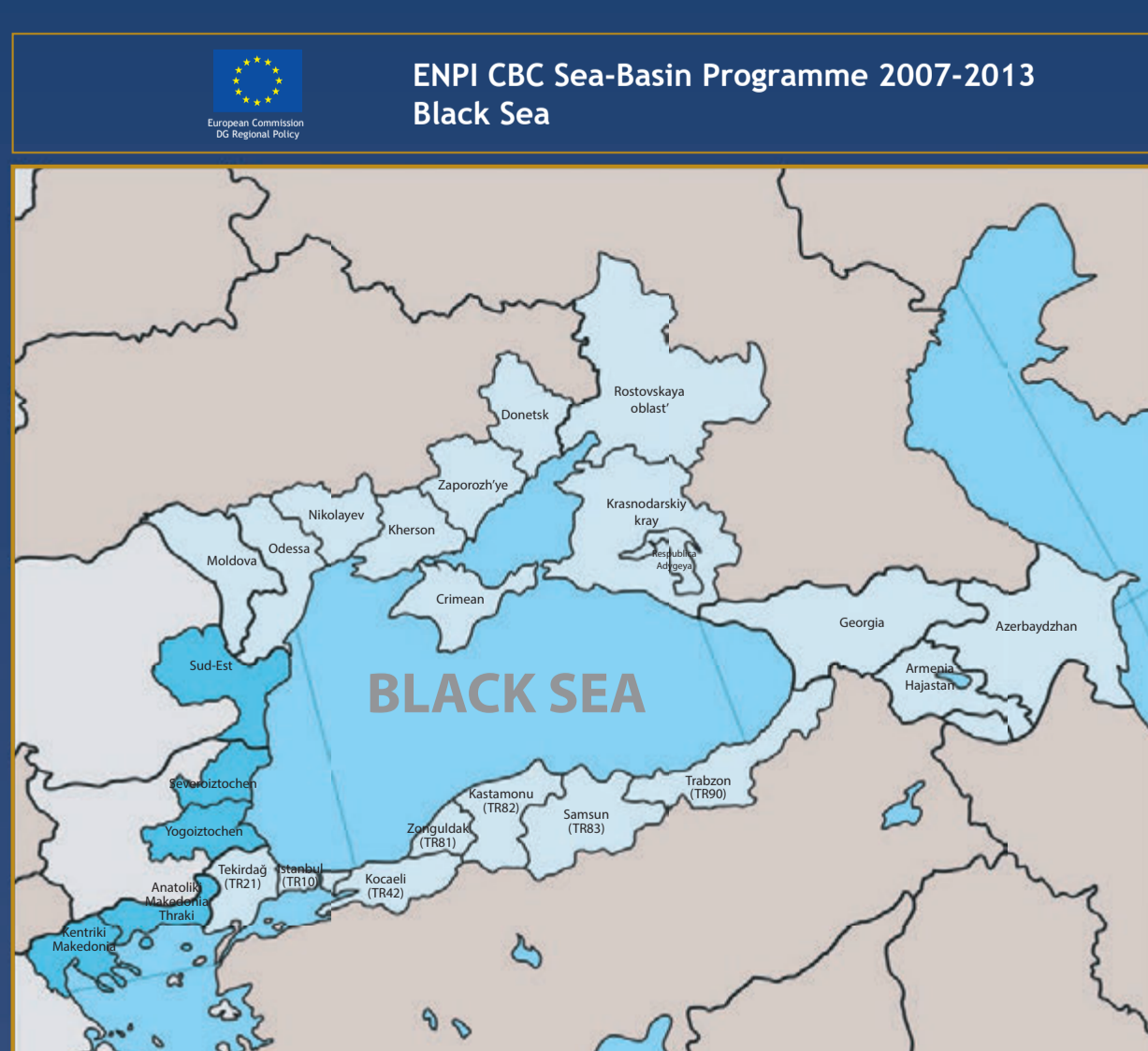
* Οι αλλαγές στην παραγωγή επιφέρουν την κατάρρευση του επαγγέλματος του σιγαροποιού μετά το 1919.

** 1.500.000 πρόσφυγες έρχονται στην Ελλάδα ως αποτέλεσμα της Μικρασιατικής Καταστροφής.

ΑΠΟ 10 ΧΡΟΝΩΝ...

Μία καπνεργάτρια θυμάται: «...10 χρονώ με στείλαν στις καπναποθήκες. Εκεί εργάζονταν μέχρι 1.000 άτομα. Οι χώροι ήταν χαμηλοτάβανοι με λίγα παράθυρα, που άνοιγαν σπάνια για να παραμείνει ο καπνός μαλακός. Σε κάθε όροφο υπήρχε μία μόνο τουαλέτα. Όλη μέρα μετέφερα κασονάκια και έδινα στις εργάτριες νερό. Το μεσημέρι έτρεχα σπίτι για να φάω κάτι και μετά ξανά στην αποθήκη, ώσπου νύκτωνε. Τα λεφτά δεν είχαν αξία για μένα. Τα έδινα στη μάνα μου. Όταν ερχόταν ο έλεγχος, με κρύβανε μέσα στα κασόνια, γιατί ήταν παράνομο να δουλεύουν παιδιά. Μια φορά κόντεψα να σκάσω μέσα στο κασόνι με τον καπνό. Άρχισα να φωνάζω και μ' έβγαλαν. Ούτε γράμματα έμαθα, ούτε τέχνη.»*

* Κ. Μπάδα, *Οι γυναίκες του καπνού*, 2006.

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

Η ΤΑΞΙΑΡΧΙΑ

Αρχοντικό Τζήμου, 1924

ΑΝΔΡΕΑΣ ΤΖΗΜΟΥ

Είμαι ο Ανδρέας Τζήμου. Γεννήθηκα το 1887 στο Δοξάτο Δράμας. Είμαι καπνέμπορος και δραστηριοποιούμαι κυρίως στην αγορά της Αυστρίας και της Γερμανίας. Το καπνεμπόριο έφερε τη Δράμα σε επαφή με την Ευρώπη και τη μετέτρεψε σε Ευρωπαϊκή πόλη. Η γυναίκα μου, Ευανθία Αθανασιάδη, είναι κόρη του εκπροσώπου των Αλλατίνι στη Δράμα. Στους Αλλατίνι ανήκει η *Commercial Company of Salonica Ltd.* που εξάγει καπνό στο Λονδίνο από το 1897. Ο πεθερός μου με βοήθησε να ισχυροποιηθώ στην αγορά του καπνού. Το 1922 αποφάσισα να χτίσω ένα μέγαρο για να στεγάσει την εταιρεία μου και την οικογένειά μου. Ανέθεσα το έργο αυτό στον καλύτερο αρχιτέκτονα, τον Konrad von Vilas.

KONRAD VON VILAS

Είμαι ο Konrad von Vilas από την Αυστρία. Γεννήθηκα στο Σαλόρνο* το 1866. Σπούδασα αρχιτεκτονική στο Πολυτεχνείο του Μονάχου. Από το 1894 ζω και εργάζομαι στη Δράμα. Την ίδια χρονιά ερωτεύτηκα κεραυνοβόλα και παντρεύτηκα. Η γυναίκα μου, Βικτώρια Γρηγοριάδη, είναι Ελληνίδα από επιφανή οικογένεια της Δράμας. Έχω χτίσει σχολεία, εκκλησίες, κατοικίες και καπναποθήκες στις καπνοπόλεις της Δράμας, της Καβάλας, της Θάσου, των Σερρών και του Βόλου. Το αρχοντικό Τζήμου, που χτίστηκε σε μόλις δύο χρόνια**, ήταν μια ιδιαίτερη πρόκληση. Έπρεπε να δημιουργήσω ένα κτίριο που θα διαχώριζε την ιδιωτική ζωή της οικογένειας από την επαγγελματική δραστηριότητα του ιδιοκτήτη. Εμπνεύστηκα από την Αναγέννηση, το Μπαρόκ και την Άρτ Νουβώ. Έφερα ειδικευμένους τεχνίτες από την Αυστρία, καθώς πιστεύω ότι η τέχνη της αρχιτεκτονικής πραγματώνεται μόνο μέσω της δεξιοτεχνίας και της αριστείας.

* Μικρό χωριό στο νότιο Τιρόλο. Σήμερα ανήκει στην Ιταλία.

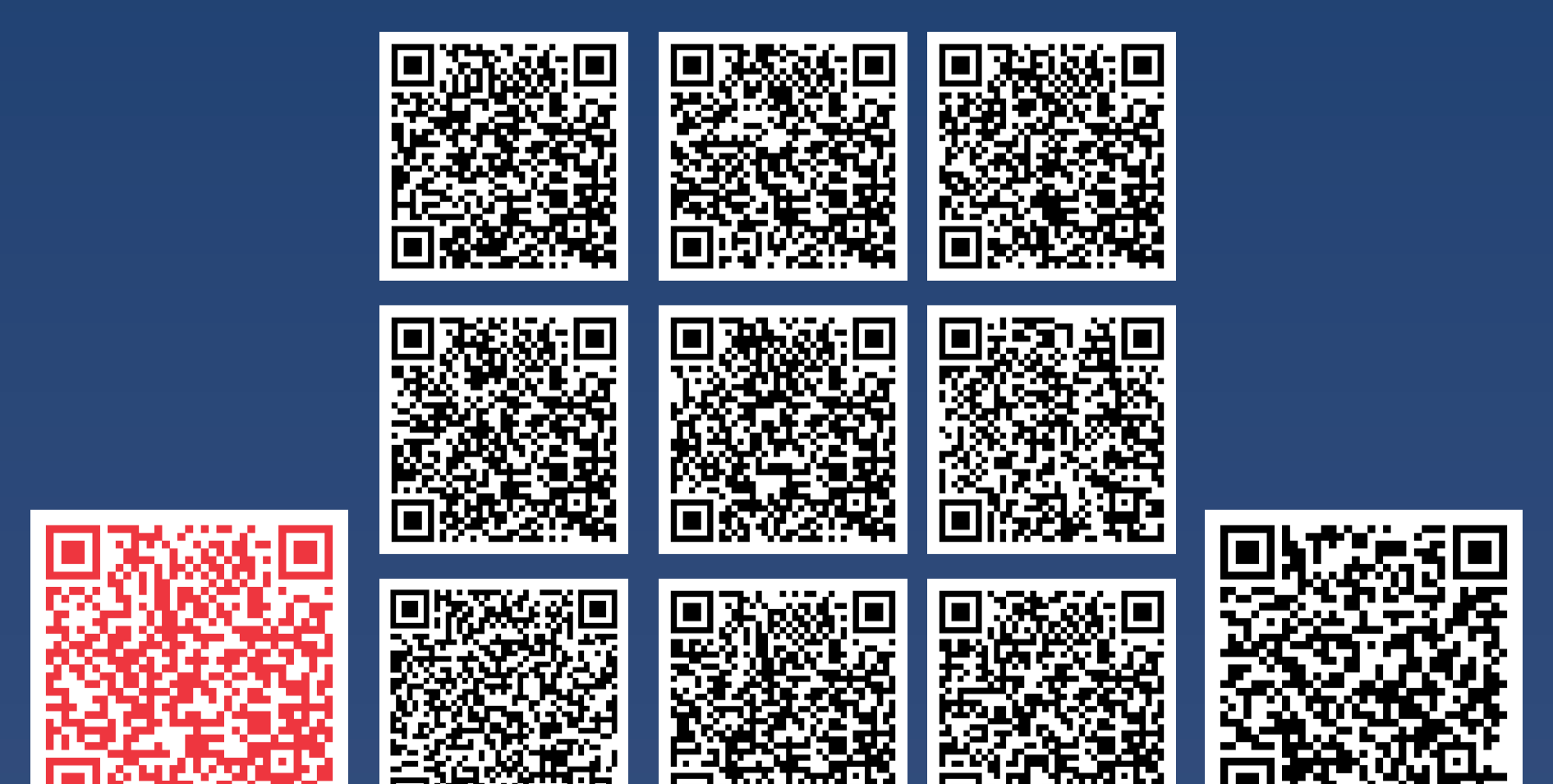
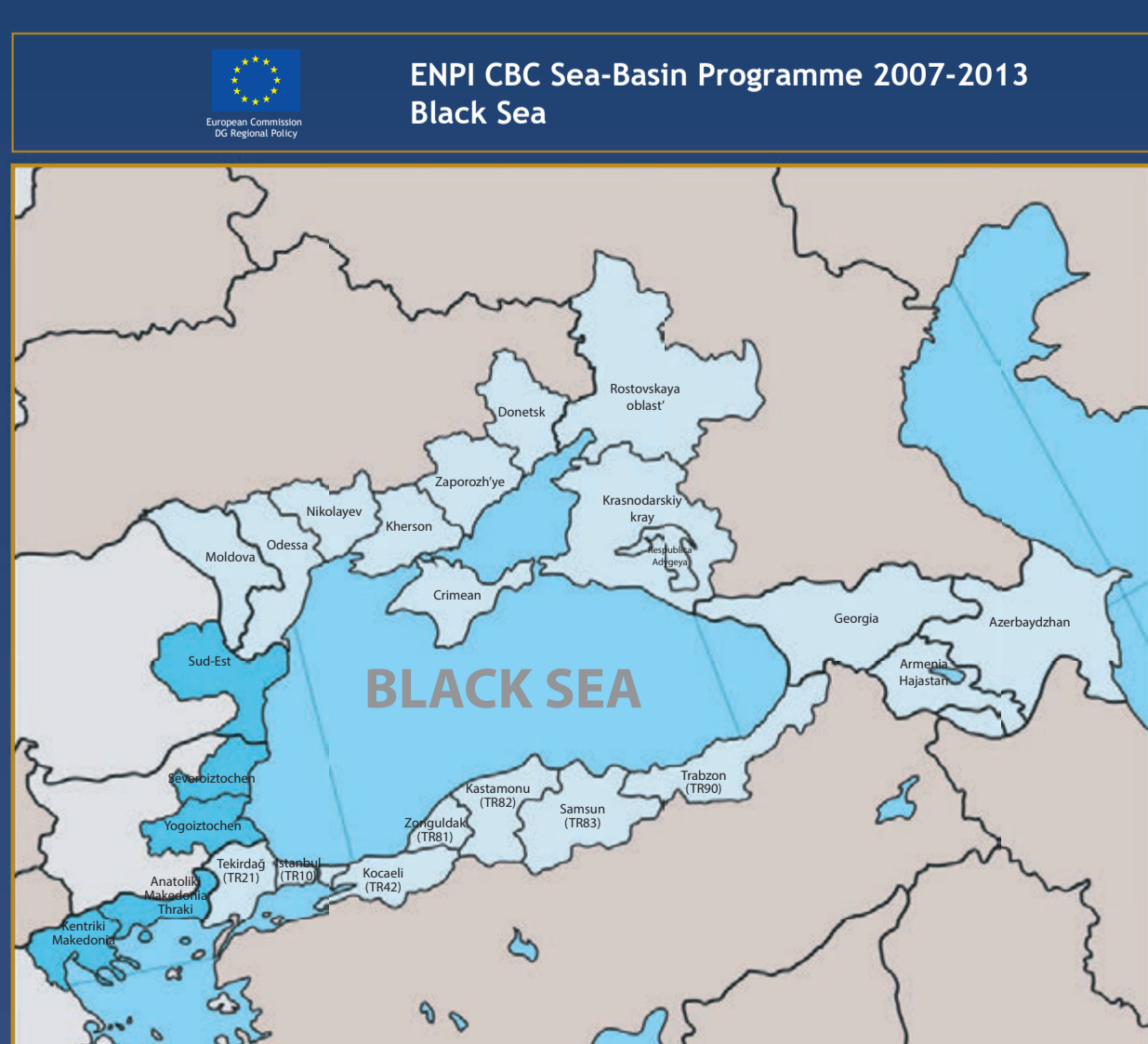
** 1922-1924.

ΕΥΑΝΘΙΑ ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΥ

Είμαι η Ευανθία Παπαδοπούλου, τρισέγγονη του Ανδρέα Τζήμου. Θα σας πω την ιστορία του αρχοντικού Τζήμου, όπως μου τη διηγήθηκε η γιαγιά μου Ευανθία: «Η μνημειώδης κατασκευή και η περίοπτη θέση του σπιτιού προσείλκυσαν πολλούς μνηστήρες. Στην Κατοχή ο Γερμανικός και ο Βουλγαρικός στρατός μετέτρεψαν το σπίτι σε αρχηγείο τους. Η οικογένειά μας εκδιώχθηκε. Την περίοδο αυτή καταστράφηκαν οι οροφωγραφίες, καταπονήθηκαν τα δάπεδα και το κλιμακοστάσιο από την απολύμανση με πετρέλαιο και το σύνολο της οικοσκευής μεταφέρθηκε στη Βουλγαρία. Οι βίαιες επεμβάσεις για τις ανάγκες του τηλεγράφου είναι μέχρι σήμερα ορατές. Έπειτα ήρθε ο Ε.Λ.Α.Σ, η Εθνοφυλακή και η Κ.Υ.Π. που διαμόρφωσε στο υπόγειο κελιά για τους φυλακισμένους. Η 27 Ταξιαρχία έχει στην κατοχή της το κτίριο μέχρι το 1951. Το 1955 επιστρέφουμε επιτέλους στο σπίτι μας που είναι πλέον γνωστό ως *Ταξιαρχία*.

Κάθε τέλος και μία αρχή.

T.S. Elliot «Quartet», 1939

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

Η ΕΒΔΟΜΗ ΤΕΧΝΗ

Κινηματογράφος Ολύμπια, 1925

ΜΕΓΑΣ ΚΙΝΗΜΑΤΟΓΡΑΦΟΣ

Το 1925 ο Νάθαν και ο Ηλίας Ναχμιά από τη Δράμα γράφουν στο θείο τους στη Νέα Υόρκη: «Αγαπητέ μας θείε, η νέα διασκέδαση, το σινεμά, έφθασε και στην πόλη μας. Ακούσαμε ότι στην Αμερική υπάρχουν 10.000 κινηματογράφοι. Αληθεύει αυτό; Πέρυσι ανοίξαμε τον πρώτο κινηματογράφο στη Δράμα. Ονομάζεται «Μέγας». Αρχίσαμε με προβολές βουβών ταινιών, που διαρκούν περίπου 15 λεπτά. Τις προβολές τις συνοδεύουμε με ζωντανή μουσική. Πολλοί ξένοι συγκρίνουν την πόλη μας με το Μιλάνο για την καλή της μουσική. Σκεφθείτε, θείε μας, ότι, λόγω των χοροεσπερίδων στην Αγία Βαρβάρα, οι ξένοι αποκαλούν τη Δράμα *Ελεύθερο Κράτος του Χορού*.

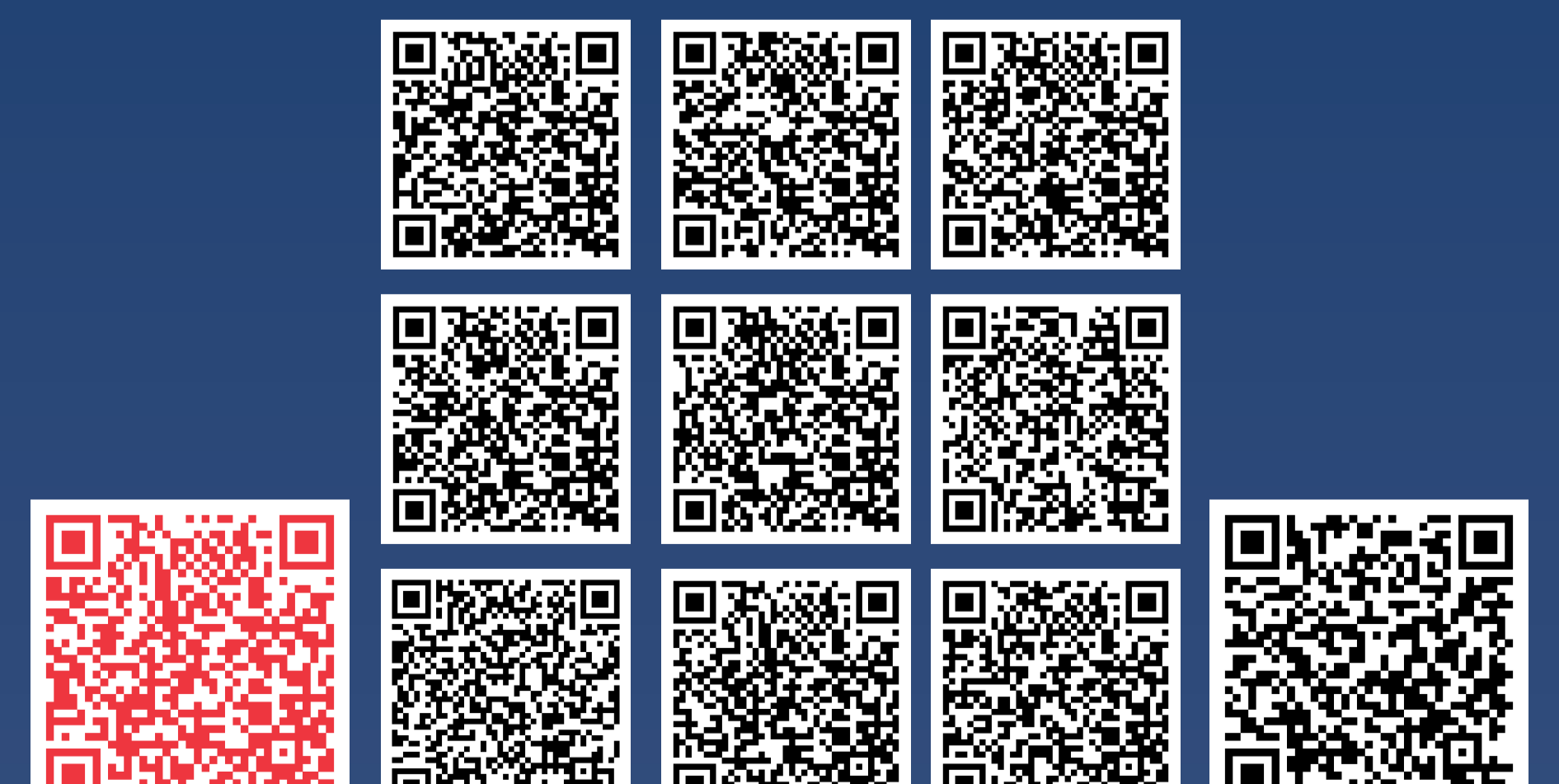
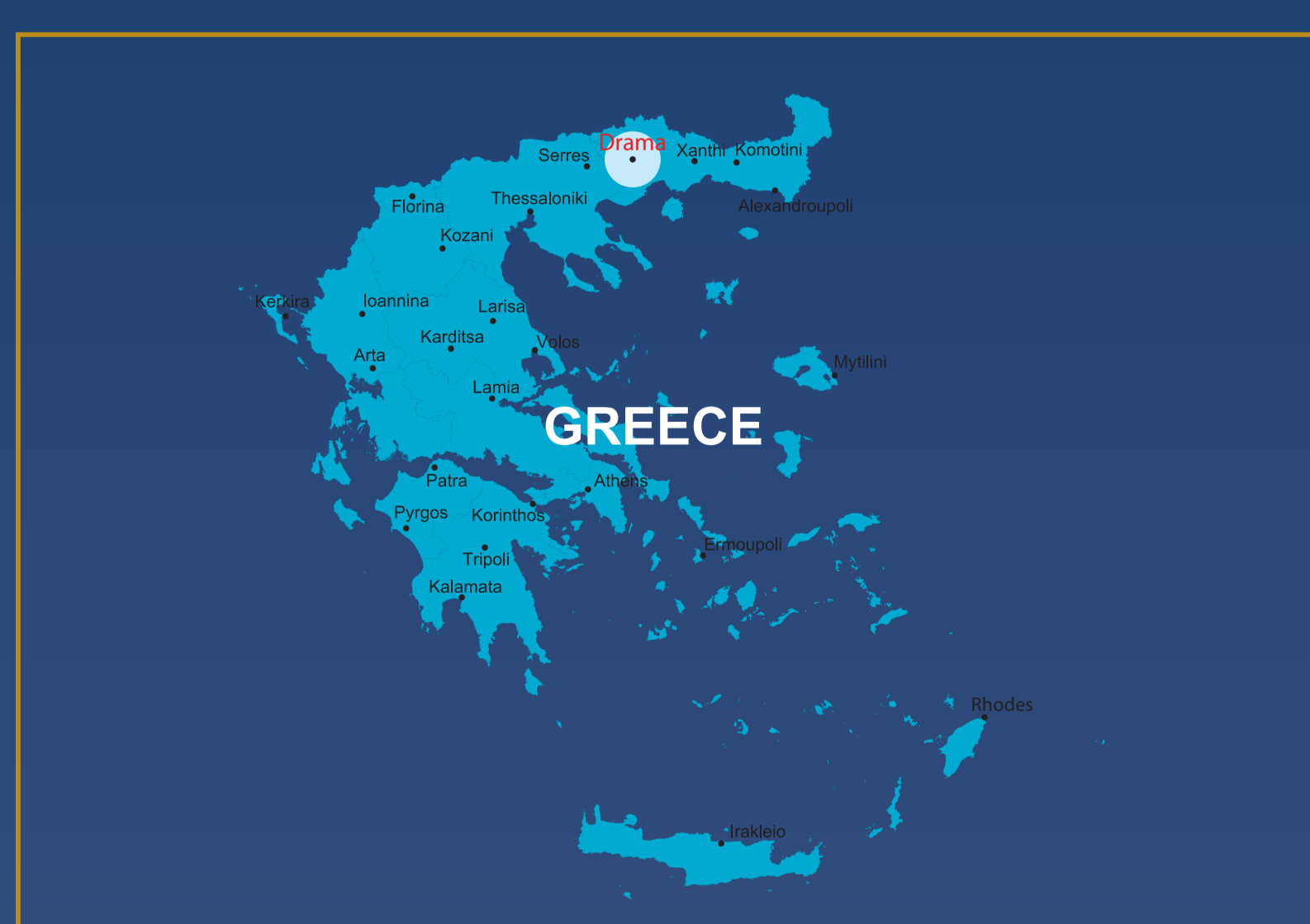
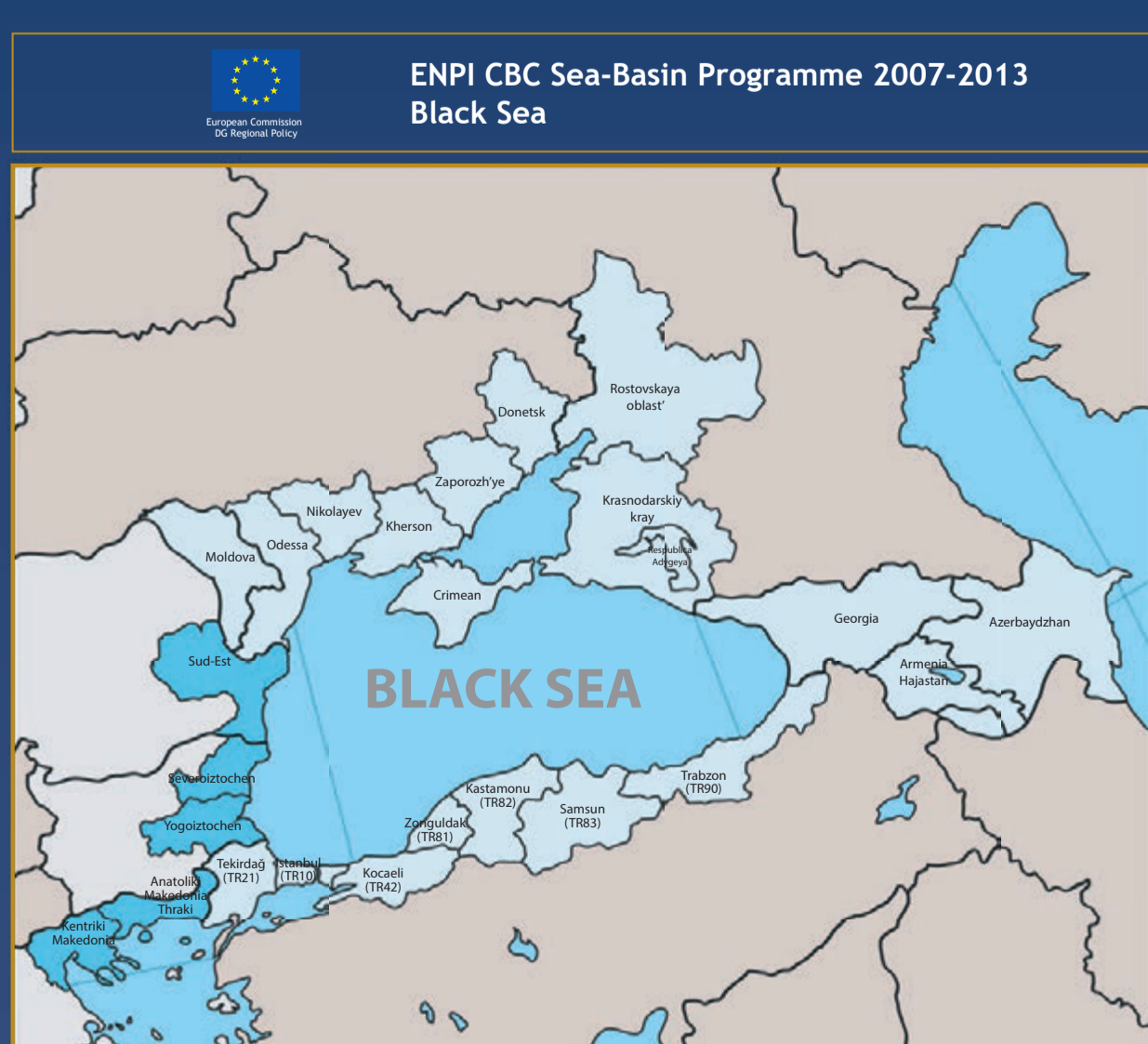
* Το 1940 ο κινηματογράφος μετονομάζεται «Ολύμπια».

ΤΟ «ΜΕΓΑ» ΜΥΣΤΙΚΟ

Εσωκλείουμε μία φωτογραφία του κινηματογράφου μας. Εξωτερικά είναι πλούσια διακοσμημένος με νεοκλασικά μοτίβα, μόνιμη αξία της Ευρωπαϊκής αρχιτεκτονικής. Όπως βλέπετε, το κτίριο είναι μακρόστενο και απόλυτα ορθογώνιο αφού χτίστηκε ως καπναποθήκη! Φυσικά κάναμε επεμβάσεις για να το μετασκευάσουμε, ώστε να στεγάσει τις προβολές και το κοινό. Πρόσφατα πληροφορηθήκαμε πως η συσκευή *Vitaphone* της *Warner Brothers* δίνει τη δυνατότητα αναπαραγωγής της μουσικής μέσω ενός δίσκου που συγχρονίζεται με τη μηχανή προβολής. Θα σας παρακαλούσαμε πολύ, αγαπητέ μας θείε, να μας βοηθήσετε να αποκτήσουμε αυτή τη συσκευή. Είμαστε πεπεισμένοι ότι αυτή η καινοτομία θα βοηθήσει πολύ την επιχείρησή μας...»

ΚΑΦΕΝΕΙΟ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ

Είμαι ο Αριστείδης Φίνογλου, ιδιοκτήτης του καφενείου *Ελευθερία*. Το 1906 η Ελληνική κοινότητα Δράμας έχτισε ένα καφενείο για τους προύχοντες της πόλης. Η είσοδος στις γυναίκες ήταν σιωπηρά απαγορευμένη επειδή το διώροφο κτίριο αποτελούσε κέντρο οργάνωσης του Μακεδονικού αγώνα. Μετά την απελευθέρωση της πόλης, το 1913, το κτίριο ονομάστηκε (πώς αλλιώς;) *Ελευθερία!* Το 1928 η *Ελευθερία* ήταν το ζαχαροπλαστείο της Γλυκερίας Στολίγκα. Το 1932 που το πήρα, ανανέωσα το χώρο με μεγάλους βιεννέζικους καθρέφτες και καρέκλες, για να αρέσει στην αριστοκρατία της πόλης μας. Δυστυχώς η *Ελευθερία* μας επιτάχθηκε το 1941 από το βουλγαρικό στρατό και χρησιμοποιήθηκε ως λέσχη αξιωματικών.

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multi-level Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

Ο ΕΥΕΡΓΕΤΗΣ

Καπναποθήκη Σπήρερ, 1926

ΓΥΝΑΙΚΕΣ ΕΝΑΝΤΙΩΝ ΑΝΔΡΩΝ

Είμαι ο Hermann Spierer, καπνέμπορος. Γεννήθηκα στην κοσμοπολίτικη Σμύρνη το 1885. Ο πατέρας μου ήταν ο οφθαλμίατρος Sigmund Spierer από την Ουγγαρία και η μητέρα μου η Fanny Golda Auerbach από τη Γενεύη. Γύρω στα 1910 επινοήθηκε στη Σμύρνη η *τόγκα*: τα καπνόφυλλα δεν συρράπτονται πλέον με κλωστές κατά μέγεθος, αλλά τοποθετούνται σε κάσες. Έτσι σχηματίζονται δέματα των 30 κιλών. Η καινοτομία αυτή περιορίζει το κόστος και αυξάνει την παραγωγικότητα. Η τόγκα στηρίζεται στη μαζική απασχόληση γυναικών με ημερομίσθια πολύ χαμηλότερα από αυτά των αντρών. Επομένως γρήγορα η ανδρική ανεργία αυξήθηκε και οδήγησε στη σύγκρουση καπνεργατών και καπνεμπόρων.

Η ΛΙΣΤΑ ΤΟΥ SPIERER

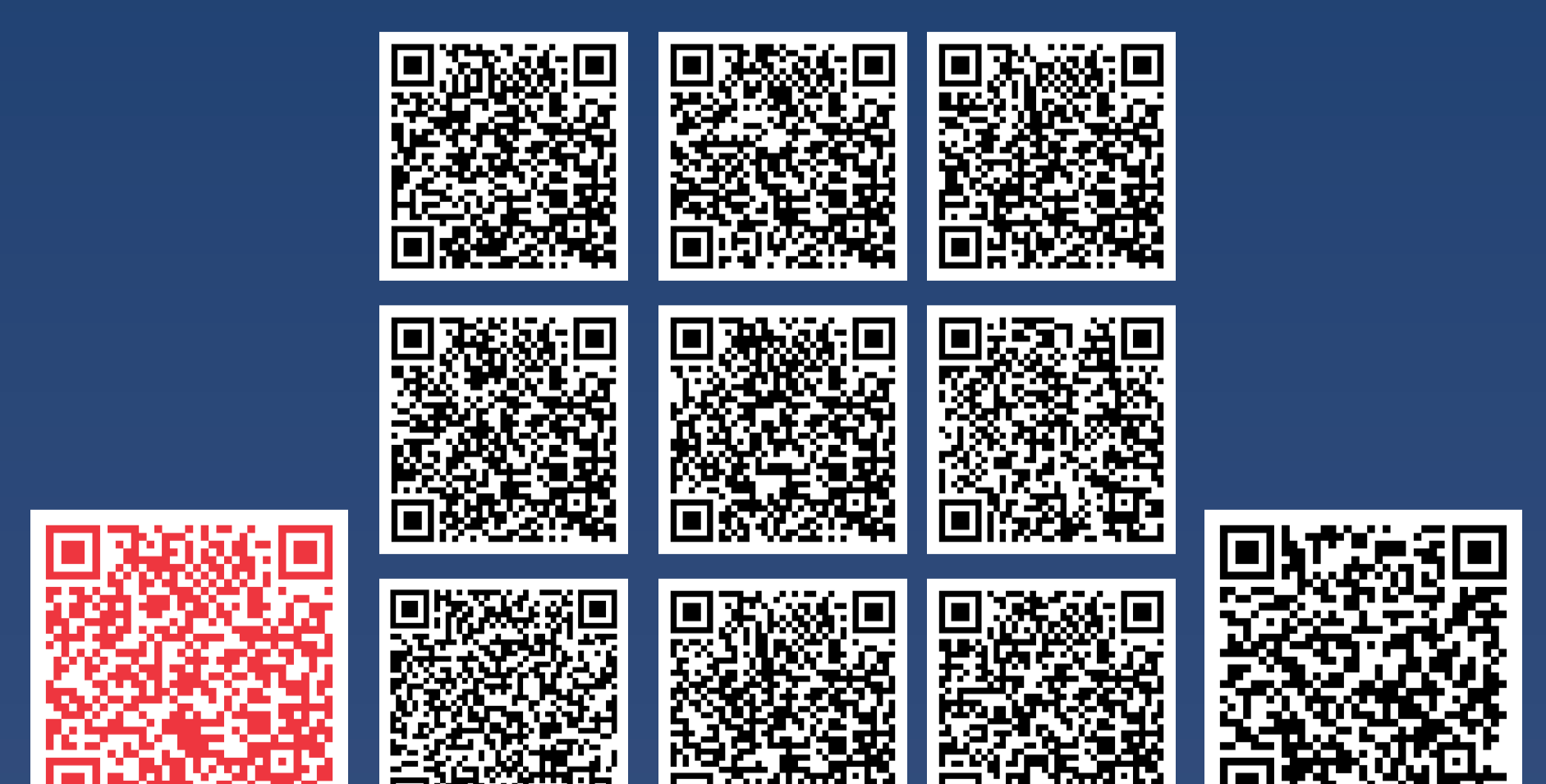
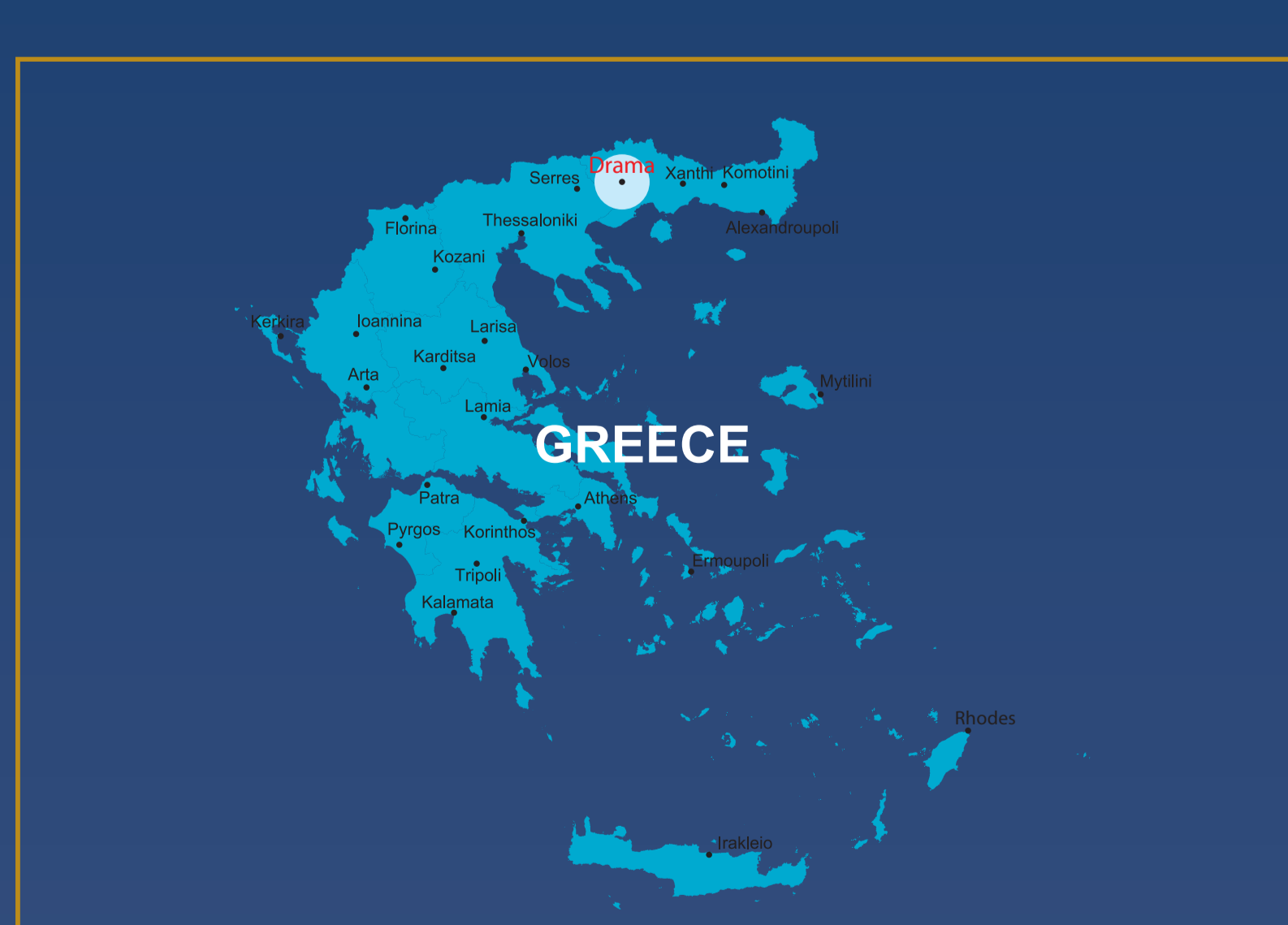
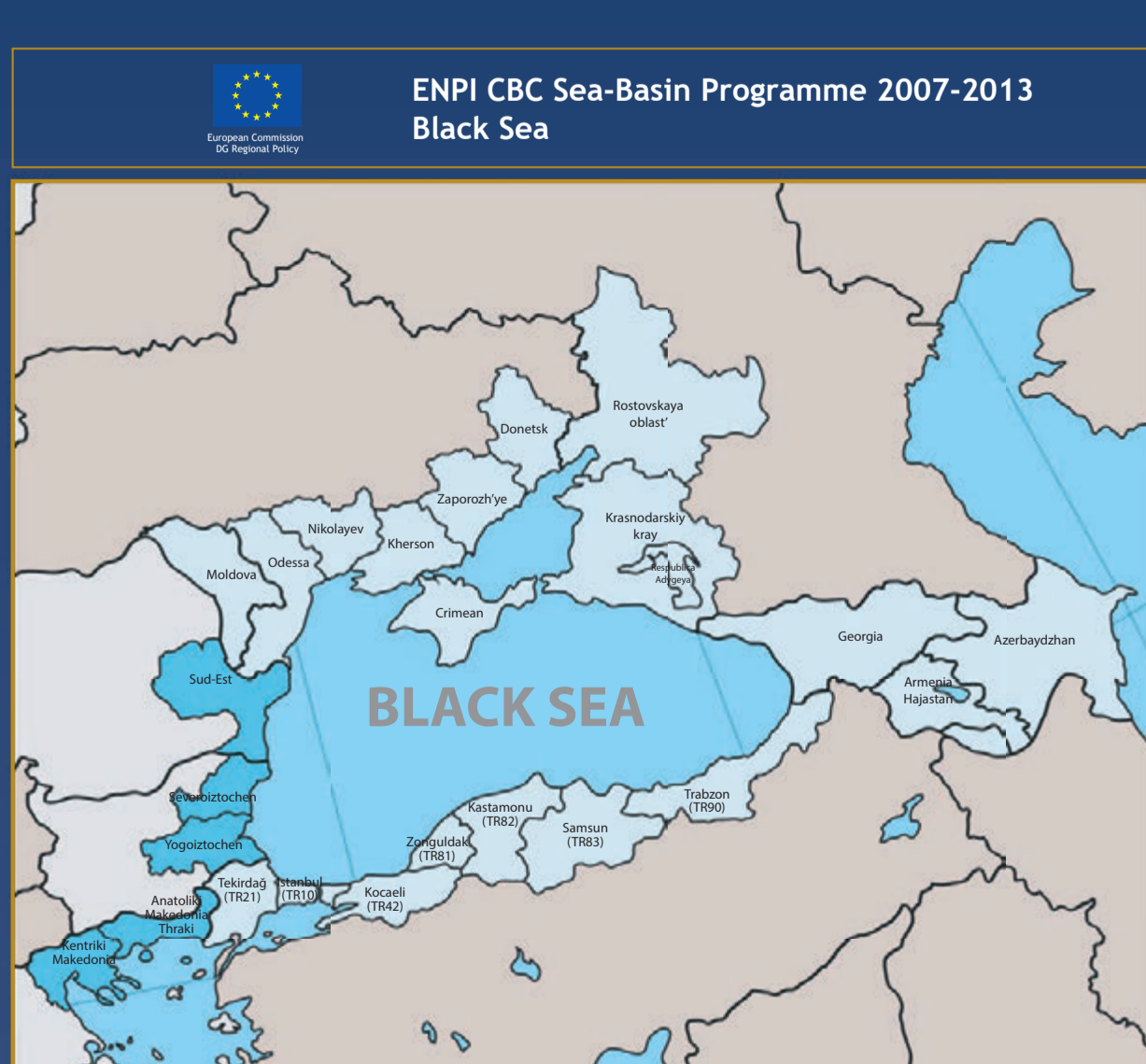
Το 1922 ο Ελληνοτουρκικός Πόλεμος έληξε για την Ελλάδα με 1.500.000 πρόσφυγες και 1.000.000 νεκρούς στον Πόντο και τη Μικρά Ασία. Η Σμύρνη φλεγόταν για 9 ημέρες. Η ελβετική σημαία στις καπναποθήκες μου αποδείχθηκε σωτήρια για να κρύψω εκατοντάδες Έλληνες συμπολίτες. Ναύλωσα καράβια για να τους μεταφέρω στην Ελλάδα, όπου πολλοί βρήκαν εργασία στα καπνεργοστάσια που είχα στη Δράμα, τη Θεσσαλονίκη και το Βόλο. Το 1926 ανέθεσα στον Konrad von Vilas να σχεδιάσει ένα μοντέρνο κτίριο με μεγάλους χώρους αποθήκευσης για την επεξεργασία και την εμπορία καπνού. Ο Vilas κατασκεύασε στην Αγία Βαρβάρα ένα μοντέρνο εργοστάσιο 7.500 τ.μ., όπου η μεταφορά των δεμάτων γίνεται πλέον με ανελκυστήρα και όχι στις πλάτες των εργατών. Αρχικά, λόγω του όγκου και της χρήσης, προκάλεσε την έντονη αντίδραση των γειτόνων που το αποκάλεσαν «ουρανοξύστη» διαμαρτυρόμενοι στην εφημερίδα *Θάρρος*. Με την εγκατάσταση των Ελλήνων προσφύγων στη Δράμα η καπνοπαραγωγή προοδεύει. Το 1926 η κατακόρυφη άνοδος του συναλλάγματος απέφερε στο καπνεμπόριο μεγάλα κέρδη.

ΝΑ ΣΥΓΧΩΡΗΣΟΥΜΕ ΝΑΙ, ΝΑ ΞΕΧΑΣΟΥΜΕ ΟΧΙ

Είμαι ο Simon Spierer*, καπνέμπορος. Γεννήθηκα το 1926 στη Τεργέστη. Ο πατέρας μου πέθανε μόλις ένα χρόνο αργότερα. Το 1932 εμφανίστηκε η Γερμανία ως μεγάλος αγοραστής και το καπνεμπόριο ανακάμπτει παροδικά. Η συμμετοχή των καπνεργατών το Μάιο του 1936 στη μεγάλη πανελλαδική απεργία εκφράζει ωστόσο τα προβλήματα της εποχής. Το 1939 ξέσπασε ο Δεύτερος Παγκόσμιος Πόλεμος. Στην Κατοχή οι Ναζί άρπαξαν 22 τόνους καπνού. Έτσι εξάρθρωσαν την Ελληνική καπνική οικονομία. Το 1943 κατέφυγα στην Ελβετία. Ένα χρόνο αργότερα οι φασίστες συνέλαβαν στην Τεργέστη τη μητέρα μου Βικτώρια και την αδελφή μου Ελένη. Τις μετέφεραν στο στρατόπεδο συγκεντρώσεως του Bergen Belsen**, αλλά επέζησαν του Ολοκαυτώματος.

* Το 2004 ο Simon Spierer (1926-2005) δώρισε συλλογή γλυπτών αξίας 15 εκατομμυρίων Ευρώ στην πόλη του Darmstadt στη Γερμανία.

** Στρατόπεδο συγκεντρώσεως στη σημερινή Κάτω Σαξονία, διαβόητο για τα εγκλήματα των Ναζί.

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

ΤΟ ΕΠΑΘΛΟ

Αρχοντικό Φάις, Δράμα 1941

ΧΡΥΣΗ ΕΠΟΧΗ

Είμαι ο Σαμουήλ Φάις, υφασματέμπορος. Στα 1920 στη Δράμα ζούσαμε τη *Χρυσή Εποχή* λόγω του καπνεμπορίου. Από την Ευρώπη υιοθετήσαμε τη μόδα και τον τρόπο ζωής, φέρναμε οικοδομικά υλικά, έπιπλα και ρούχα. Εγώ πουλούσα υφάσματα, τσάντες, καπέλα και παπούτσια από το Παρίσι, το Λονδίνο και τη Βιέννη. Η Εβραϊκή κοινότητα, στην οποία και ανήκω, ωφελήθηκε από το καπνεμπόριο και δημιούργησε καλές οικονομικές συνεργασίες και κοινωνικές σχέσεις με τους Χριστιανούς. Το 1927 έχτισα το σπίτι μου στο κέντρο της πόλης στα πρότυπα της *Art Nouvó**, της νέας Ευρωπαϊκής τέχνης. Αγαπώ πολύ τις περίτεχνες σιδεριές και τις ζωγραφιές της μαρμάρινης σκάλας.

* Ρεύμα στις καλές τέχνες και την αρχιτεκτονική στα τέλη του 19^{ου} και αρχές του 20^{ου} αιώνα που εμπνέεται από οργανικές και γεωμετρικές φόρμες και παράγει κομψά σχέδια με φυσικές μορφές και γωνιώδη περιγράμματα.

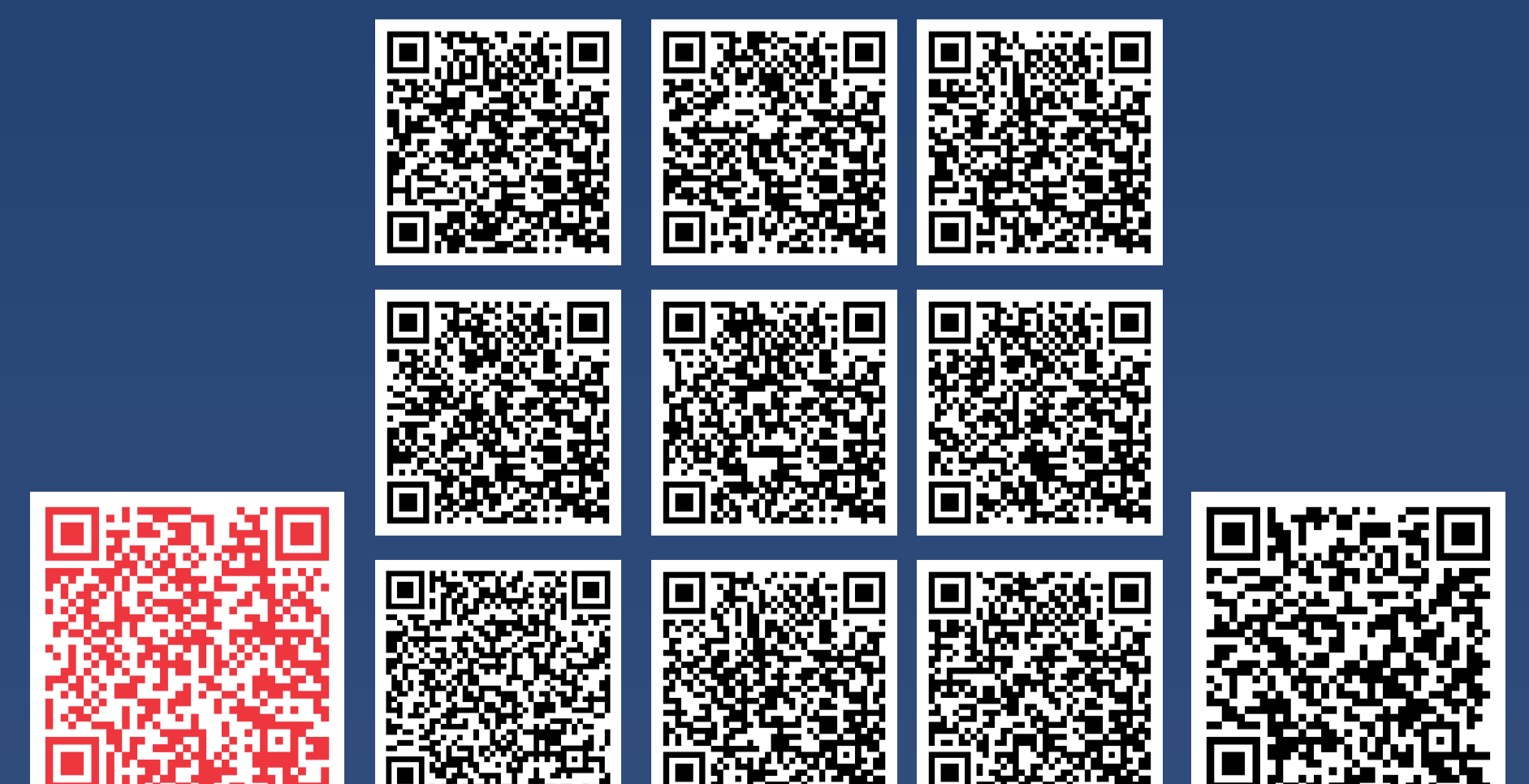
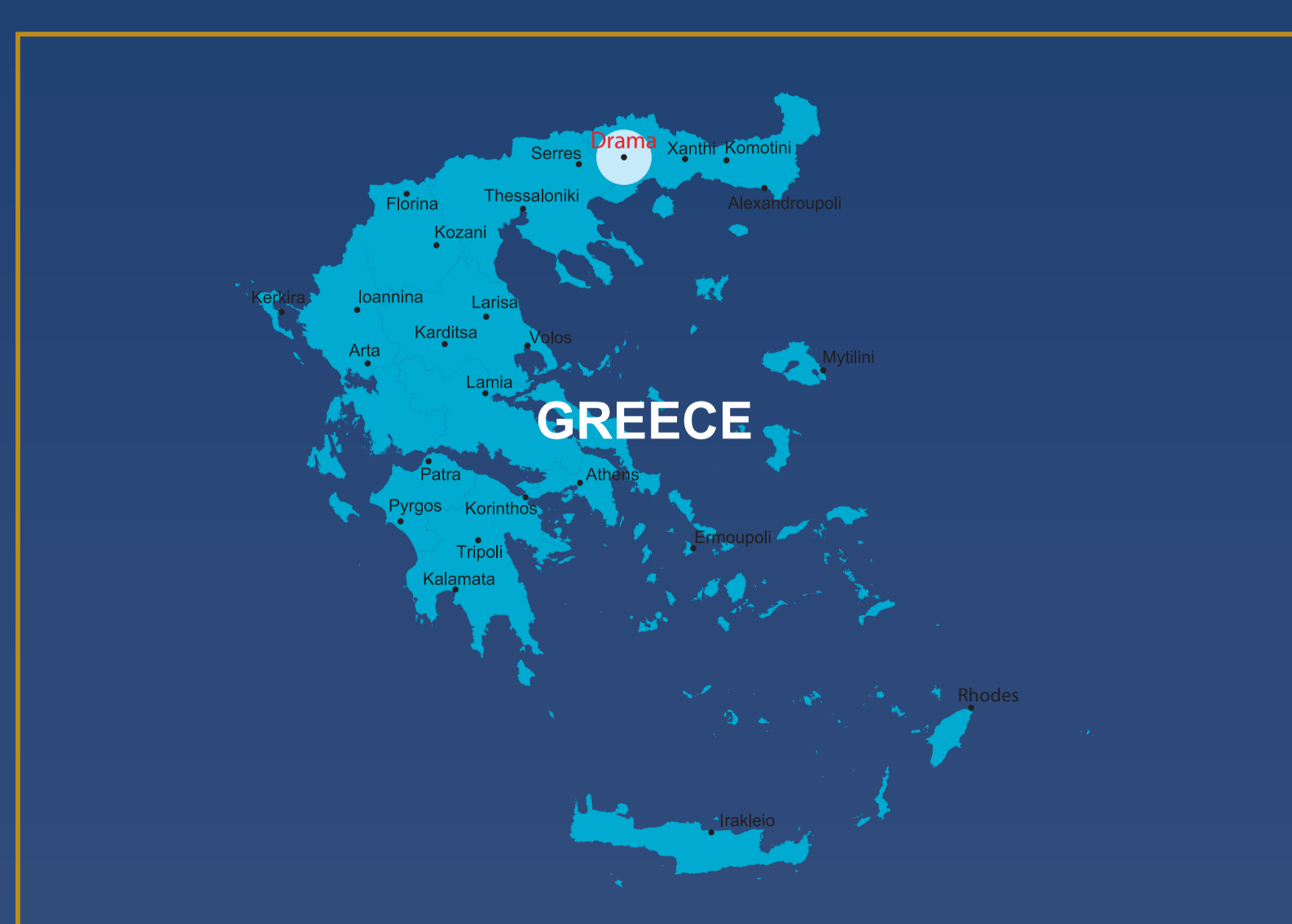
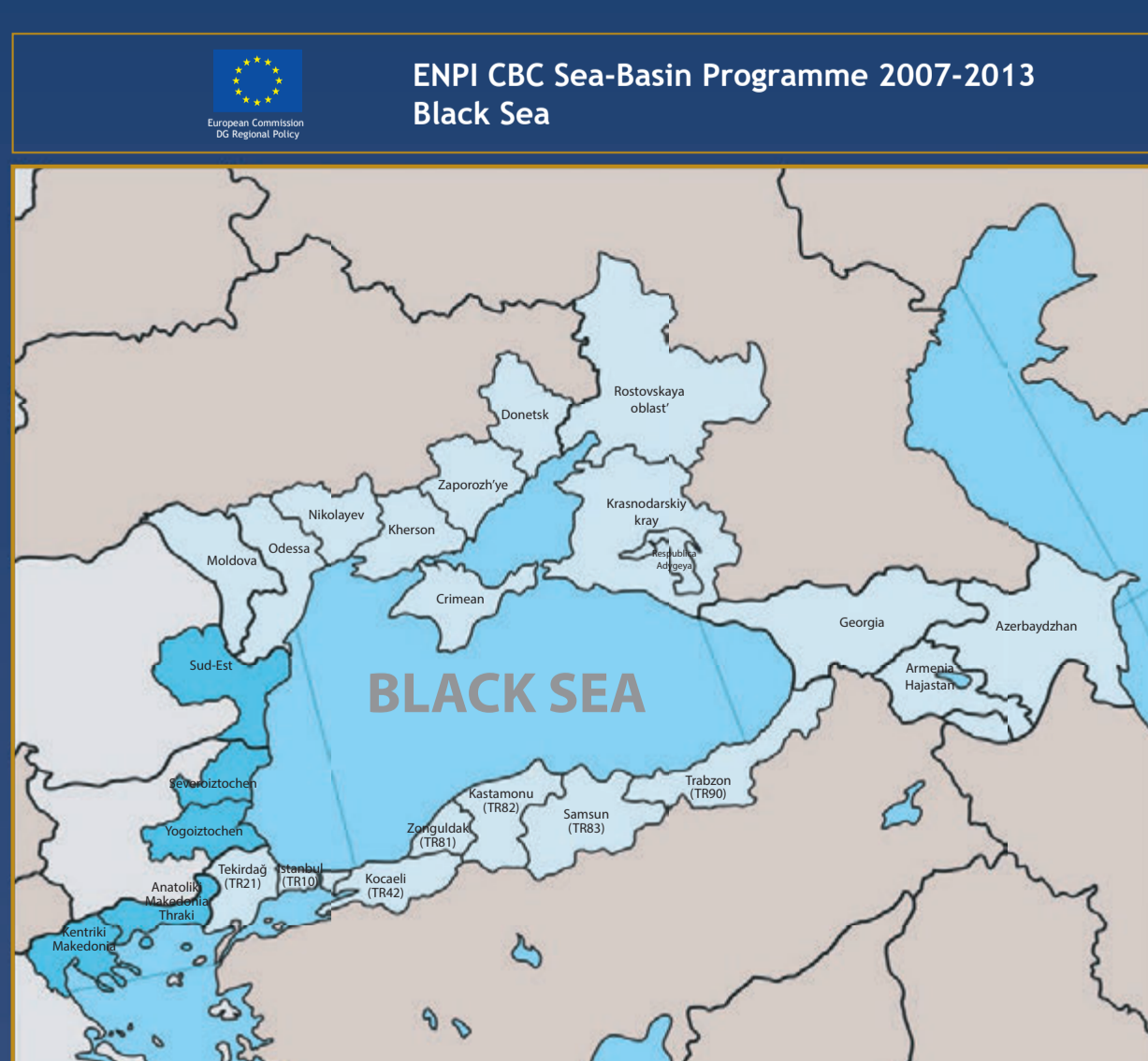
Ο ΑΝΕΜΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ

Το 1940 άρχισε ο πόλεμος. Η Ελλάδα, παρά το ηρωικό και νικηφόρο 1940, βρέθηκε το 1941 υπό τριπλή κατοχή. Η Δράμα, συγκεκριμένα, τέθηκε υπό Βουλγαρική κατοχή*. Δεν είχα παρά ένα στο μυαλό μου, πώς να σώσω την οικογένειά μου. Το 1941 φυγάδευσα τη γυναίκα και τα παιδιά μου σε διαφορετικά μέρη. Κανείς εκτός από εμένα δεν ήξερε που βρισκόταν ο άλλος. Κατόπιν έφυγα από τη Δράμα, άλλωστε το σπίτι μου επιτάχθηκε από το Βουλγαρικό στρατό που το μετέτρεψε σε κέντρο επικοινωνιών, ταχυδρομείο και τηλεγραφείο.

* 1941-1944.

ΤΕΛΕΥΤΑΙΟΣ ΣΤΑΘΜΟΣ

Το 1943 όλοι οι Εβραίοι της Δράμας στοιβάχτηκαν στις καπναποθήκες της Αγίας Βαρβάρας. Μέσα σε τρεις ημέρες οι Βουλγαρικές αρχές κατοχής τούς έστειλαν στην Τρεμπλίνκα της Πολωνίας. Η χιτλερική μηχανή εξολόθρευσε 1.096 οικογένειες, 4.237 άτομα, μεταξύ των οποίων 681 παιδιά. Μετά την απελευθέρωση επέστρεψα στη Δράμα. Νοίκιασα το ισόγειο του σπιτιού μου στο Ελληνικό Ταχυδρομείο και κράτησα το δεύτερο όροφο. Ξανάρχισα να εργαζομαι ως υφασματέμπορος. Στη δικτατορία του 1967 έφυγα από την Ελλάδα οριστικά. Έγραψα το σπίτι στους γιούς μου. Τελικά πώς σωθήκαμε από το Ολοκαύτωμα κι εγώ δεν ξέρω. Σήμερα έχω 10 εγγόνια. Αυτή είναι η ανταμοιβή μου από τη ζωή.

Common borders. Common solutions.

PROJECT FUNDED BY
THE EUROPEAN UNION

ALECTOR
Collaborative Networks of Multilevel Actors
to Advance Quality Standards for Heritage
Tourism at Cross Border Level

BLACK SEA BASIN
JOINT OPERATIONAL
PROGRAMME 2007-2013

SCRIPTORAMA

The Black Sea Open Street Museum

www.alector.org

TRAVELAIDER

eBOOK

MULTIVISION

ΑΡΩΜΑ ΤΑΜΠΑΚΟΥ
Δράμα 1840-1940

ΕΘΝΙΚΗ ΤΡΑΠΕΖΑ

Το υποκατάστημα της Δράμας, 1930

ΚΙΝΗΤΗΡΙΟΣ ΔΥΝΑΜΗ

Είμαι ο Νικόλαος Ζουμπουλίδης, προϊστάμενος της Τεχνικής Υπηρεσίας της Εθνικής Τραπέζης της Ελλάδος. Σπούδασα αρχιτεκτονική στην Ανωτάτη Σχολή Καλών Τεχνών της Κωνσταντινούπολης. Φοίτησα στο Τεχνικό Πανεπιστήμιο του Βερολίνου εργαζόμενος παράλληλα στην υπηρεσία Νέων Μουσείων της πόλης. Εντάχθηκα στην Εθνική Τράπεζα το 1915. Η Εθνική Τράπεζα διαδραμάτισε αποφασιστικό ρόλο στη νομισματική ενοποίηση των «νέων χωρών» με την Ελλάδα μετά τους Βαλκανικούς Πολέμους*.

* Οι «νέες χώρες» - Νότια Ήπειρος, Μακεδονία, Θράκη, Κρήτη, και τα νησιά του Βορείου Αιγαίου- απελευθερώθηκαν κατά τη διάρκεια των Βαλκανικών Πολέμων (1912-1913) και του Πρώτου Παγκοσμίου Πολέμου (1914-1918).

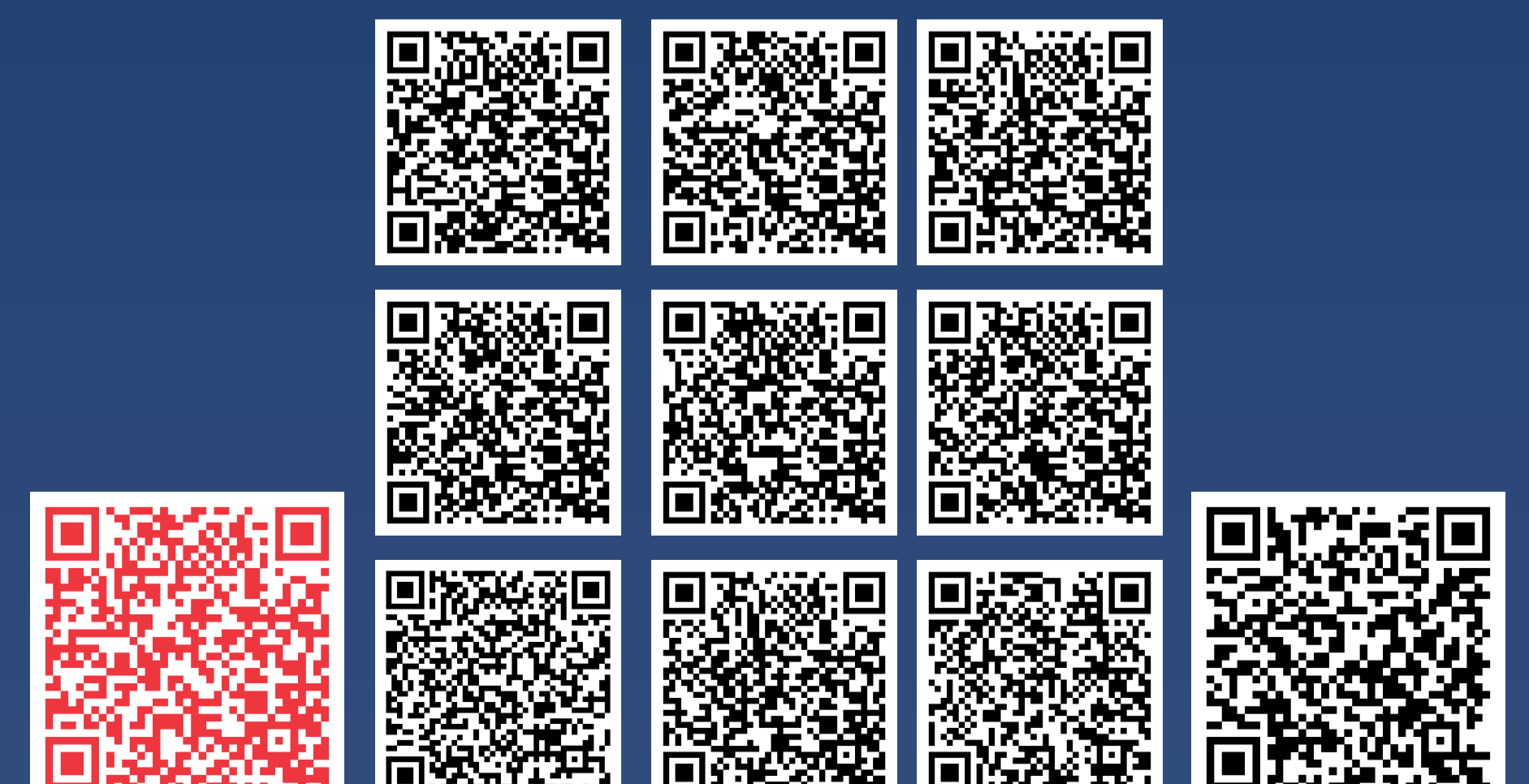
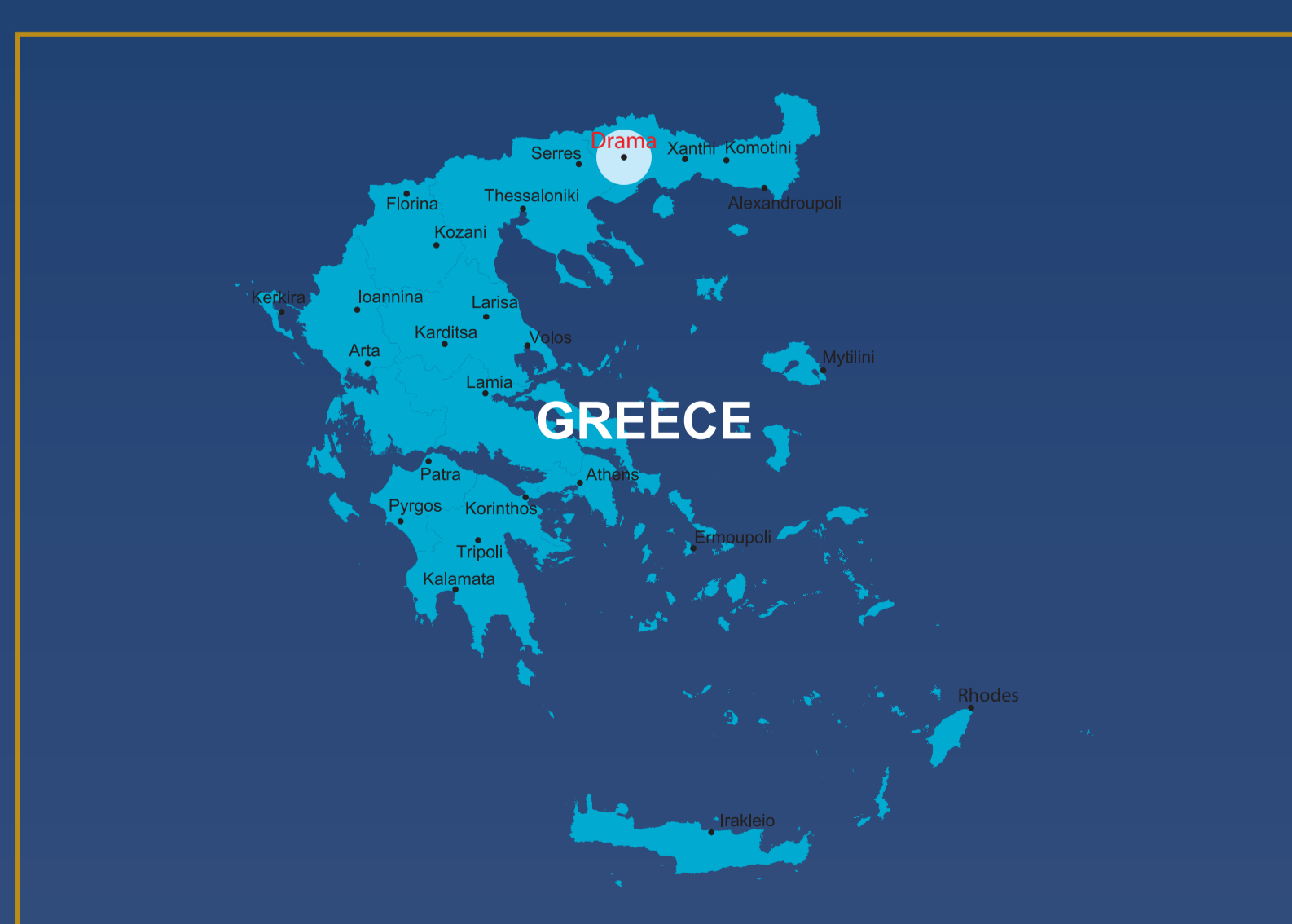
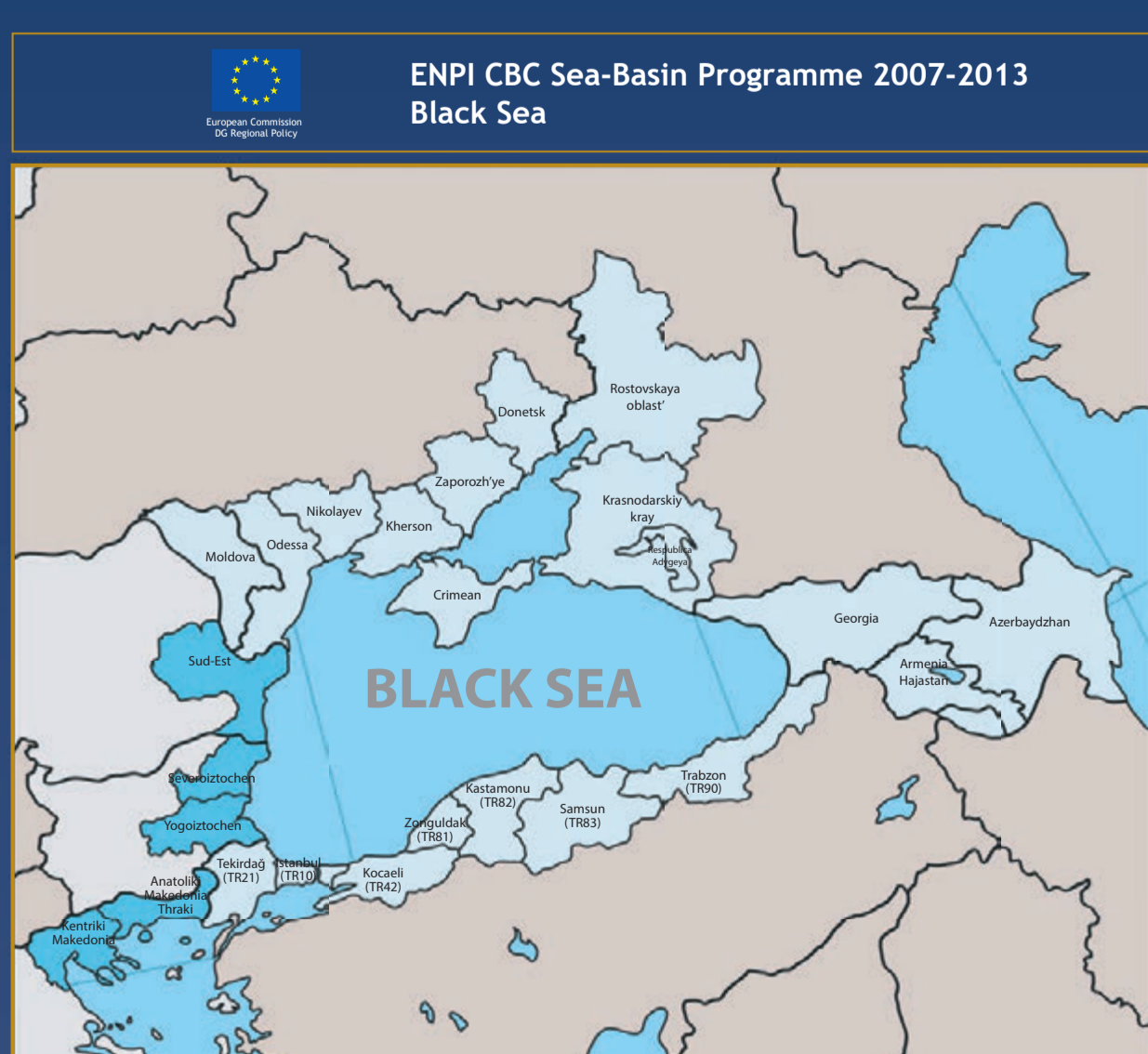
ΚΛΑΣΣΙΚΑ ΠΡΟΤΥΠΑ

Το 1922 ήρθαν στην Ελλάδα περίπου 1.500.000 πρόσφυγες ως αποτέλεσμα της Μικρασιατικής Καταστροφής. Οι μορφωμένοι και ικανοί αυτοί άνθρωποι συνέβαλαν με τις πρωτοποριακές τους ιδέες και την επιχειρηματική τους δραστηριότητα στην ανάπτυξη της χώρας. Η Εθνική Τράπεζα* της Ελλάδος τους στήριξε με ποικίλους τρόπους χρηματοδοτώντας παράλληλα και μεγάλα έργα υποδομής, υδρευτικά, αντιπλημμυρικά και οικιστικά. Ίδρυσε 50 υποκαταστήματα σε όλη τη χώρα, τα οποία στεγάστηκαν σε μεγαλοπρεπή κτίρια, σύμβολα της ισχύος και του κύρους της. Το υποκατάστημα της Δράμας άνοιξε το 1919 για να καλύψει τις ανάγκες της καπνικής οικονομίας. Η στέγασή του σε ιδιόκτητο κτίριο ήταν θέμα γοήτρου. Προκειμένου μάλιστα να ενταχθεί το υποκατάστημα σε αυτοτελές οικοδομικό πολύγωνο -για λόγους ασφαλείας- ο Δήμος Δράμας τροποποίησε το πολεοδομικό σχέδιο. Το κτίριο είναι διώροφο με ημιυπόγειο. Το ύψος του ακολουθεί τα κλασσικά πρότυπα με αυστηρές αναλογίες που ταιριάζουν στις ειδικές ανάγκες ενός τραπεζικού ιδρύματος.

* Ο όρος bank προέρχεται από την αρχαία Ελληνική λέξη πήγμα, που σήμαινε τον πάγκο των οικονομικών συναλλαγών στην αρχαία Αθηναϊκή Αγορά.

ΘΕΜΑ ΓΟΗΤΡΟΥ

Το 1930 προκηρύξαμε μειοδοτικό διαγωνισμό για την ανέγερση του υποκαταστήματος στη Δράμα. Μας υποβλήθηκαν 4 προσφορές από Αθήνα και Δράμα. Επιλέξαμε τον απόφοιτο του Πολυτεχνείου του Τορίνο, Νικόλαο Μίχα, που είχε εμπειρία στην εκτέλεση μεγάλων έργων. Ο επιβλέπων αρχιτέκτονας, Ξενοφάνης Αιγίδης, είναι ανιψιός μου. Είναι πτυχιούχος του Εθνικού Μετσόβιου Πολυτεχνείου. Απέκτησε σημαντική εμπειρία χτίζοντας τα υποκαταστήματά μας στη Βόρεια Ελλάδα. Ήταν υπεύθυνος για τις προσφορές, τα υλικά, τις υπερβολαβίες, την επιλογή εξειδικευμένων τεχνιτών και τις συνεργασίες με τοπικούς κατασκευαστές. Μια επιμελημένη κατασκευή είναι, πάνω από όλα, θέμα γοήτρου. Αυτός είναι άλλωστε και ο λόγος που η Εθνική Τράπεζα επιλέγει πάντα τους καλύτερους.

Common borders. Common solutions.